

Emma Hinkula

HYVÄN TARINAN JÄLJILLÄ

Mikä tekee nettijutusta luetun?

HYVÄN TARINAN JÄLJILLÄ

Mikä tekee nettijutusta luetun?

Emma Hinkula
Opinnäytetyö
Kevät 2018
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Viestinnän tutkinto-ohjelma, journalismin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Emma Hinkula

Opinnäytetyön nimi: Hyvän tarinan jäljillä – Mikä tekee nettijutusta luetun?

Työn ohjaaja: Teemu Palokangas

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2018

Sivumäärä: 56 + 1

Tässä tutkimuksessa pyrin selvittämään, mitkä asiat vaikuttavat siihen, että nettijuttua luetaan paljon. Eri mediat tarjoavat lukijoilleen yhä enemmän pitkiä, tarinallisia nettijuttuja ja kilpailu lukijoista on kovaa. Mitä pidemmälle lukija lukee jutun, sitä paremmin toimittaja on onnistunut työssään. Esimerkiksi Yleisradio kiinnittää tällä hetkellä enemmän huomiota juttujen saamien klikkausten sijaan siihen, kuinka pitkään lukija viettää aikaa jutun parissa. Luulen, että myös muut mediat toimivat samoin. Tutkimuksessani selvitänkin muun muassa sen, minkälaiset asiat jutun rakenteessa vaikuttavat siihen, että artikkeleita luetaan mahdollisimman pitkälle.

Tutkimukseni tietoperustassa käyn ensin läpi, mitä on journalismi ja sen tehtävät. Sen lisäksi pohjustan tutkimustani aiemman tutkimuksen tiedon perusteella, kertomalla featuresta juttutyypinä ja siitä, minkälaisilla asioilla jutun rakenteesta saa vetävän. Kerron tietoperustassa myös sen, minkälainen merkitys tarinallisuudella ja erilaisilla tehokeinoilla on jutun rakenteen toimivuudelle.

Tutkimukseni tutkimusmenetelmät ovat dramaturgia-analyysi ja teemahaastattelu. Aineistoni koostuu kuudesta Ylen artikkelista ja kolmen niiden kirjoittaneen toimittajan haastatteluista. Dramaturgia-analyysin avulla pyrin löytämään analysoimieni juttujen rakenteesta tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, että juttuja on luettu paljon. Haastattelujen teemat liittyivät muun muassa jutun aiheeseen, rakenteeseen ja haastatteleminen toimittajien työprosessiin.

Tutkimustulokseni osoittavat, että aihe ja jutun rakenne ovat tärkeimmässä roolissa jutun luettavuuden kannalta. Tutkimushaastatteluiden tuloksista käy ilmi, että toimittajien työtavoista löytyi selkeitä seikkoja, joilla on myös vaikutusta siihen, miten paljon juttua luetaan.

Tutkimustani voisi olla kiinnostavaa syventää suuremmalla aineistolla, sekä tutkimalla esimerkiksi sosiaalisen median ja toimitusten työskentelytyylin vaikutusta juttujen luettavuuteen. Vaikka artikkelin hyvällä rakenteella on suuri merkitys siihen, että lukija viihtyy jutun parissa pitkään, vaikuttaa lukuun moni muukin asia.

Asiasanat: Journalismi, feature, dramaturgia

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme, option of journalism

Author: Emma Hinkula

Title of thesis: Chasing a good story – What makes a web article well read?

Supervisor: Teemu Palokangas

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2018 Number of pages: 56 + 1

In this bachelor's thesis I seek to understand what kind of factors affect the people to read the web article from start to bottom.

Nowadays, different media companies are offering their readers even longer, narrative web articles and the competition which journalist's story gets the most attention is difficult. Journalist has succeeded well if the reader reads the whole text from the beginning to the end. For example, Finnish broadcasting company Yle is paying more attention on how long the reader spends time reading one article, instead of focusing on how many clicks the article gets. I suppose that other media companies are following the lead.

In my thesis, among other things, I'm focusing on what are the things in the article's structure that affects people to read the article from the beginning to the end. The theoretical framework is built on previous researches done on journalism and more specifically on feature journalism. The theoretical framework includes also such thing as what is the role of journalism in our society. My research will also point out what is the meaning of various effects and narrativity for the text structure.

Research methods used in my thesis are dramaturgy-analysis and focused interview. The research material includes three interviews with journalists who have written numerous well read articles and my analyses of six articles made by these three journalists. The theme for the interviews were article's structure and the journalist's work process.

The research of the study shows that the topic and the article's structure are the most important things if the writer is aiming to catch public's attention. These focused interviews point out that the journalist's working progress also contains such things as a good background research and editorial work, which will give better changes for the web article to be well read.

In the further studies of this research subject matter, it would be interesting to examine how social media and the working culture of different media companies affect the reader's interest in reading certain stories and how to make good web articles one after another. Even though the article's good structure will have a great impact for the reader to read the whole article, there are also lot of other things that affect how long people are spending time with certain stories.

Keywords: Journalism, feature, dramaturgy

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	JOURNALISMI ON TIEDONVÄLITYSTÄ JA TARINOITA	9
	2.1 Journalisti tarinankertojana.....	9
	2.2 Tarinan täytyy olla tosi.....	11
	2.3 Tehokeinot.....	12
	2.3.1 Tunteisiin vetoaminen.....	12
	2.3.2 Tekstin rakenne ja konteksti.....	13
3	FEATURESSA KUULUU TEKIJÄN ÄÄNI.....	14
	3.1 Feature juttutyypit.....	14
	3.2 Näkökulman tärkeys.....	15
	3.3 Hyvän jutun resepti.....	16
	3.4 Tehokeinoilla teksti vetäväksi.....	16
4	AINEISTON JA TUTKIMUSMENETELMÄN ESITTELY	18
	4.1 Dramaturgia-analyysi.....	18
	4.2 Teemahaastattelu.....	19
	4.3 Artikkelien esittely.....	20
	4.3.1 Yle Kajaanin artikkelit.....	20
	4.3.2 Yle Kotkan artikkelit.....	21
	4.3.3 Yle Oulun artikkelit.....	22
5	DRAMATURGIA-ANALYYSIN TULOKSET	23
	5.1 Perinteinen draaman kaari toimii henkilöjutuissa.....	23
	5.2 Jalo päähenkilö herättää sääliä ja myötätuntoa.....	27
	5.3 Asiat täytyy esittää oikeassa järjestyksessä.....	31
	5.4 Hyvä juttu herättää tunteita.....	35
6	TEEMAHAASTATTELUN TULOKSET	40
	6.1 Aihe on kaikki kaikessa.....	40
	6.2 Otsikko kutsuu lukemaan.....	41
	6.3 Jutun pitää kulkea kuin juna.....	42
	6.4 Tehokeinot ovat jutun mauste.....	44
	6.5 Konteksti lisää jutun vaikuttavuutta.....	45
	6.6 Keskustelu, taustatyö ja editointi.....	47

6.6.1	Työprosessin kesto vaihtelee.....	48
6.6.2	Lukutuntien mittaaminen motivoi.....	49
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	50
7.1	Hyvä rakenne on tärkeintä.....	50
7.2	Hyvä juttu vaatii paljon työtä.....	51
7.3	Tarina tarvitsee kontekstin.....	52
8	POHDINTA.....	53
	LÄHTEET.....	55
	AINEISTOT.....	56
	LIITTEET.....	57

1 JOHDANTO

Tarinat ovat olleet läsnä ihmisten elämässä luultavasti yhtä kauan kuin ihmiset ovat olleet olemassa. Tarinoiden avulla on jaettu perinteitä, varoitettu lapsia vaaroista ja viihdytetty. Samaa tehdään vielä nykypäivänäkin, etenkin viihdytetään. Viimeisten vuosikymmenten aikana tarinallisuus on löytänyt tiensä myös journalismiin. Enää ei riitä, että media pelkästään raportoi ihmisille, mitä on tapahtunut. Ihmiset janoavat tarinoita.

Tänä päivänä mediatalot eivät joudu taistelemaan yleisön huomiosta ainoastaan toisten mediatalojen kanssa. Samalla tontilla ihmisten ajasta ja huomiosta kilpailevat erilaiset suoratoistopalvelut, blogit ja vlogit, sekä kaikki muu mitä Internetin syövereistä löytyy. Kuka tahansa voi olla sisällöntuottaja ja kuka tahansa voi kertoa omalla sosiaalisen median tilillään, jos jotain suurta tapahtuu.

Jotta perinteinen media saa lukijan huomion, tulee sen panostaa entistä enemmän. Toimittajan ammattitaidolla on entistä suurempi merkitys. Hänen täytyy osata antaa lukijalle jotain, mitä kuka tahansa bloggaaja tai joku muu sisällöntuottaja ei voi antaa. Paneutumista kirjoittamiinsa aiheisiin, ammattitaitoista tiedonhankintaa ja taitoa kertoa asioista mahdollisimman kiinnostavasti ja totuudenmukaisesti. Mutta aina sekään ei riitä. Siksi tarvitaan tarinoita.

Työskentelen itse Yleisradiossa ja tiedän, että jotta juttu kiinnostaa lukijoita, vaatii se paljon panostusta. Mielenkiintoinen aihe ei riitä, vaan se täytyy osata tarjoilla lukijoille mielenkiintoisesti. Mutta miten se käytännössä tapahtuu? Sen kysymyksen innoittamana päätin opinnäytetyössäni tutkia, mikä tekee nettijutusta luetun.

Niin Ylessä, kuin taatusti monessakin muussa toimituksessa, nettijuttujen klikkimäärä ei ole enää se, mitä pääosin seurataan. Nyt kiinnostaa se, miten kauan ihminen viettää jutun parissa aikaa. Mitä kauemmin, sen paremmin toimittaja on onnistunut työssään. Usein eniten luetut jutut ovat myös pitkiä, joten mielenkiintoisen aiheen lisäksi tekstin rakenne täytyy olla hyvä ja vetävä. Jutuissa täytyy olla tietoa ja tarinallisuutta, ripaus draamaa.

Aristoteles kehitti *Runousopissaan* teorian klassisesta draaman kaaresta. Siinä draama etenee päähenkilön uhosta lähtevästä hybriksestä ja vastavoimien kamppailusta loppuratkaisun tunteita puhdistavaan katharsikseen (Kantola, 2003, 122). Aristoteleen teoria on vielä tänäkin päivänä

läsnä kaikkialla: elokuvissa, tv-sarjoissa, kirjoissa. Minua kiinnostaa, miten paljon nykypäivän nettijutut mukailevat perinteistä draaman kaarta, ja minkälaisia muita dramaturgisia tehokeinoja kirjoittajat käyttävät teksteissään.

Olen analysoinut opinnäytetyötäni varten kuuden, viimeisen vuoden aikana julkaistun, Ylen artikkelien tekstin rakenteet dramaturgia-analyysin avulla. Jokainen jutuista on tyylilajiltaan toisistaan poikkeava, mutta kaikissa käsitellään joko ilmiötä, ihmistarinoita tai jotain tiettyä tapahtumaa. Itse luokittelisin kaikki artikkelit featurejutuiksi. Mikä sitten on feature? Sharon Wheelerin määritelmän mukaan feature on kaikkea, mikä ei ole uutinen (2009, 2). Featureja on monenlaisia. Niissä ei tarvitse olla niin sanottua uutiskärkeä. Feature voi käsitellä esimerkiksi henkilöitä, ajankohtaisia ilmiöitä tai kertoa jostain tapahtumasta. Keskeistä featurejutuille on toimittajan läsnäolo ja havainnointi, tarinallisuus ja tunteiden herättäminen. (STT, viitattu 10.3.2018.)

Vaikka tutkimukseeni valitut tekstit eroavat toisistaan, pyrin löytämään niiden rakenteista ja teksteissä käytetyistä tehokeinoista yhtäläisyyksiä. Toivon, että tutkimukseni tulosten avulla pystyn nimeämään artikkelien rakenteista sellaisia yhteisiä tekijöitä, jotka tekevät jutuista luettuja. Kaikkia tutkimukseeni valituista nettijutuista on luettu Ylen mittakaavalla todella paljon. Viimeisen puolen vuoden aikana Yle Pohjois-Suomen jutuista vain kahtatoista on luettu vähintään yhtä paljon, kuin tutkimukseeni valittuja juttuja.

Varsinaisessa tutkimusosiossa käsitelen aihetta oman analyysini lisäksi artikkelien kirjoittajien kanssa. Haluan tietää, minkälainen heidän työprosessinsa on, minkälaisia asioita he ottavat huomioon tekstin rakennetta miettiessään, tiedonhaussa ja haastatteluja tehdessään. Minua kiinnostaa myös se, minkälainen merkitys heidän mielestään jutun aiheella on sen kiinnostavuuden suhteen. Voiko mistä tahansa aiheesta saada luetun jutun? Aluksi määrittelen kuitenkin sen, mitä on journalismi ja sen tehtävät.

2 JOURNALISMI ON TIEDONVÄLITYSTÄ JA TARINOITA

Risto Kunelius (2003, 5) määrittelee journalismin nelijalkaiseksi otukseksi, jonka tehtäviä ovat muun muassa tiedon välitys, tarinoiden kertominen, julkisen keskustelun ylläpitäminen ja kansalaisten julkisen toiminnan resurssina oleminen. Journalismin tärkein tehtävä on Tapani Huovilan mielestä tiedon välittäminen, keskeisimpänä asiana uuden tiedon, eli uutisen välittäminen. Huovilan mukaan tieto voidaan tarkentaa kahteen seikkaan: ihmisiä kiinnostaviin asioihin ja yhteiskunnan toimintoihin. (2005, 7.)

Uutisten välittäminen on journalismin perinteisin tehtävä. Tänä päivänä kuka tahansa voi välittää uutista tietoa. Kuka tahansa voi perustaa verkkolehden tai jakaa uutisia oman sosiaalisen median tilinsä kautta. Siksi journalisteilta vaaditaan tänä päivänä enemmän. Oleellista on, miten tieto kerrotaan.

Pelkästään kiinnostavan ja yleisen tiedon välittäminen ei riitä, koska välitettävä tieto on myös pysyttävä kertomaan mielenkiintoisesti, jotta vastaanottaja tai lukija seuraisi sen loppuun saakka. Jutun tekemisessä painotetaan lisäksi tarinan merkitystä. (Huovila, 2005, 8.)

Mitä pidemmästä jutusta on kyse, sitä tärkeämpiä ovat Huovilan mukaan toimittajan tarinankertojan kyvyt (2005, 8). Nykyään netissä julkaistut artikkelit ovat usein pitkiä. Kun ei tarvitse huolehtia palstatilan riittävydestä, ei myöskään merkkimäärillä ole väliä, kunhan tarina vain kantaa.

2.1 Journalisti tarinankertojana

Yksi tavanomainen tapa korostaa, että journalismi on enemmän kuin pelkkien tietojen tai tosiasioiden välittämistä, on Kuneliuksen mukaan sanoa, että se on tarinoiden kertomista. Toimittajakunnassa tarinointiin suhtaudutaan ainakin kahdella tavalla. Ensimmäkin niin, että hyvä juttu on paitsi tiedoiltaan (sisällöltään) painava ja tärkeä, myös tyyliältään toimiva, hyvin kirjoitettu (hyvä juttu). Toiseksi journalistit ajattelevat usein niin, että yleisesti merkittävien uutisten lisäksi journalismi kertoo pysäyttäviä, koskettavia, inhimillisiä ja tunteisiin vetoavia tarinoita. (2003, 9.)

Journalismissa onkin nykyään tyypillistä, että jutuissa käsitellään esimerkiksi jotain laajempaa ilmiötä tai konseptia ihmistarinan kautta. Monista asioista tulee myös mielenkiintoisempia ja helposti lähestyttävämpiä, kun niitä käsitellään henkilön kautta. Otetaan esimerkiksi sote-uudistus. Monelle se, miten sote-uudistus käytännössä vaikuttaa vaikkapa omaan elämään on luultavasti täysin piennossa. Tavallisen ihmisen, kokijan kautta, vaikeatkin asiat konkretisoituvat helpommin. Kunnalius kuvaa asiaa niin, että tarinoiden kautta kuva todellisuudesta täydentyy, tietojen rinnalle tulevat yksittäiset tapaukset, ihmisten omat, subjektiiviset ja yksilölliset kokemukset ja tunteet (2003, 9).

Tarinoiden tai tarinallisuuden ainoa aspekti ei ole siis pelkkä viihdyttäminen. Niiden avulla vaikeat asiat saadaan ymmärrettävämpään ja usein myös mielenkiintoisempaan muotoon. Tarinoilla herätetään myös tunteita, niin myös journalismissa.

Mats Ekströmin määritelmän mukaan journalismilla on kolme moodia, eli viestintämuotoa: informaatio, tarinankerronta ja attraktio. Metaforien avulla Ekström yksinkertaistaa näitä viestintämuotoja. Hän kuvailee informaation olevan ilmoitustaulu, tarinankerronnan iltasatu ja attraktion sirkusesitys. Nämä moodit kertovat, mitä juttu tai ohjelma tavoittelee, mihin yleisöjen tarpeisiin tietty moodi vastaa ja millaisiin rooleihin se asemoi toimittajan. (2000, 465–466.)

Ekströmin määrittelemien kolmen moodin mukaan informaation tarkoituksena on tarjota tietoa, joka vaikuttaa olevan oletetun yleisön kannalta tarpeeksi relevanttia, mielenkiintoista ja luotettavaa. Yleisö tyydyttää informaatiolla tiedonjanoaan ja pitävät itsensä ajan tasalla. (2000, 467–468.) Luokitteisin itse perinteiset uutiset tähän moodiin.

Tarinankerronnan tarkoitus taas on kertoa tarina, joka on tarpeeksi jännittävä tai dramaattinen, jotta se sitouttaa yleisön. Yleisö haluaa lukea tarinoita muun muassa seikkailunhalun vuoksi tai kokeakseen jännitystä ja draamaa. Tarinoita halutaan yksinkertaisesti myös sen takia, että niitä on ilo kuunnella. (Ekström, 2000, 467–468.) Useimmat featurejutut, kuten henkilökuvat, joissa päähenkilö on kokenut jotain dramaattista, sopivat tähän moodiin.

Attraktion tarkoitus on Ekströmin mukaan houkuttaa ja haltioida oletettu yleisö. Tarjotun attraktion tulee Ekströmin mielestä olla mahtava, shokeeraava tai erikoinen. Attraktion merkitys yleisölle voi

olla se, että se tarjoaa mahdollisuuden nähdä jotain tavallisuudesta poikkeavaa, mahtavaa tai kiellettyä. (2000, 467–468.) Suomalaisessa mediassa attraktiota käytetään mielestäni eniten juorulehdissä, joissa paljastetaan esimerkiksi julkkisten salasuhteita tai huumeikäryjä.

Ekströmin määrittelemät kolme moodia toimivat varmasti parhaiten, jos niitä kaikkia kolmea on yhdistelty jutussa sopivassa määrin. Hyvä juttu kaipaa mielestäni sen, että siinä on faktatietoa ja informaatiota, sekä jotain yllättävää tai jopa shokeeraavaa. Ja etenkin pidemmissä featurejutuissa kerronnan tyyliin sopii usein tarinallisuus, jolla lukija voi tyydyttää esimerkiksi sitä seikkailunhaluaan.

Ekström määrittelee viisi ominaisuutta, joita voidaan käyttää tarinallisessa journalistisessa tekstissä: 1. Se missä järjestyksessä asiat kerrotaan tekstissä. Järjestys vaikuttaa Ekströmin mukaan sisältöön ja sen tarkoitukseen – se ilmaisee tarinassa esiteltujen ihmisten suhteita ja tarinan syyseuraussuhteita. Järjestyksellä voidaan myös luoda jännitystä. 2. Tarina sisältää selviä rooleja, kuten hyvä vastaan paha tai rikoksenteekijä vastaan uhri. 3. Tarinassa on yksi tai useampia kohtia, joiden avulla lukija voi tulkita, mistä jutussa on kysymys tai minkä viestin tarina sisältää. 4. Tarinassa on ratkaisu tai sellainen lopetus, joka antaa tai ehdottaa vastausta ongelmaan tai konfliktiin, jonka tarina sisältää. 5. tarinat tapahtuvat samanaikaisesti useilla tasoilla. (2000, 473.)

2.2 Tarinan täytyy olla tosi

Vaikka tarinallisuus on koko ajan yhä vahvemmin läsnä journalismissa, täytyy kaiken kirjoitetun kuitenkin aina olla totta. Objektivisuus on yksi tärkeimmistä asioista journalismissa. Huovila (2004, 162) sanookin, että mielipiteen tarjoaminen ei ole toimittajan tehtävä. Myöskään tarinan värittäminen tai toimittajan omat oletukset eivät kuulu journalistiseen sisältöön. Tai jos omia oletuksia on, tulee tekstistä ainakin käydä hyvin selkeästi ilmi, että tämä on kirjoittajan oma oletamus asiasta, ei totuus.

Kunelius sanoo, että journalismi kertoo siitä, mitä maailmassa tapahtuu tai on juuri tapahtunut. Journalismissa on hänen mukaansa kysymys tapahtuneiden tosiasioiden pakkaamisesta ja lähettämisestä yleisölle. (2003, 21.) Asia ei ole aina kuitenkaan niin yksinkertainen. Journalismissa faktapohjaisuuskin on Kuneliuksen mukaan ymmärrettävä väljästi, koska esimerkiksi pakinakin on tapana lukea journalismin piiriin (sama).

Vaikka toimittajan tulee välttää omien mielipiteidensä ilmi tuomista teksteissään, ovat jonkinlaiset tulkinnat kuitenkin sallittuja, kuten esimerkiksi haastateltavan ulkonäön tai haastatteluympäristön kuvailu. Tämän tyyppiset toimittajan tulkinnat herättävät tekstiin usein eloa. Teksti muuttuu huomattavasti mielenkiintoisemmaksi, jos toimittaja kuvailee reportaasissaan tapahtumapaikan ympäristöä tai henkilökuvassa haastateltavan ilmeitä ja eleitä.

Anu Nousiaisen mielestä subjektiivisuus onkin reportaasin suola. Hänen mukaansa reportaasissa puhuu aina tekijä, toisin kuin uutisessa, jossa on äänessä ennemminkin koko journalistinen kulttuuri kirjoittamattomine sääntöineen. Nousiainen kertoo, että ammattijournalisti varoo minä-muotoa, mutta subjektiivisuus kuuluu reportaasikirjoittamiseen. (1998, 130–131.)

2.3 Tehokeinot

Tulen käsittelemään tutkimuksessani myös tekstin tehokeinoja, eli sitä, minkälaisilla keinoilla toimittaja tehostaa jutun tarinallisuutta ja mielenkiintoisuutta, ja millä keinoilla toimittaja saa lukijan lukemaan pitkänkin tekstin alusta loppuun. Käytännössä tehokeinoilla pyritään vaikuttamaan jollain tavalla lukijaan.

Kantola on miettinyt asiaa tarinan kuulijan kannalta. Hän ajattelee asian niin, että tarinassa on oleellista saada yhteys kuulijan omaan kokemusmaailmaan – tarinan tulee koskettaa kuulijan kokemusta ja saada aikaan kokemus, elämys tai tunne. (2003, 124.)

2.3.1 Tunteisiin vetoaminen

Tunteeseen vetoaminen on yksi tehokkaimmista tehokeinoista. Jos tekstin lukijan saa herkistymään tai samaistumaan esimerkiksi jutun päähenkilöön, haluaa hän taatusti lukea tekstin loppuun. Tunteisiin vetoava juttu, mitä luultavammin jää lukijan mieleen pitkäksi aikaa.

Kantolan mukaan tekstien tutkijat eivät välttämättä pohdi paljoakaan vaikuttavuuden mekanismeja (2003, 124). Tämä pätee mielestäni myös osittain toimittajiin. Harva miettii etukäteen sitä, minkälaisilla keinoilla lukijan lukukokemukseen voidaan vaikuttaa. Tämä voi johtua siitä, ettei asia kiinnosta toimittajaa – joillekin pelkän tiedon kertominen on pääasia, eikä se, millä tavoin se on esitetty. Joillekin erilaisten tehokeinojen käyttö taas voi tulla luonnostaan ja niitä ei mietitä sen kummemmin.

Erilaisten tehokeinojen miettiminen on mielestäni kuitenkin tärkeää ja hyödyllistä oman ammattitaidon kehittämisen kannalta. Ja myös siksi, että kirjoittaja voi oivaltaa ihan uusia keinoja, joilla hän voi tehdä teksteistään entistä parempia.

Samat tehokeinot eivät tietenkään toimi kaikissa juttutyypeissä. Mutta jollain tavalla tunteeseen vaikuttaminen on mielestäni aina hyvä asia. Oli tunne sitten viha, suru, hämmennys tai mielenkiinnon herättäminen. Hyvän jutun ei pitäisi jättää lukijaa täysin kylmäksi.

2.3.2 Tekstin rakenne ja konteksti

Tehokeinona toimii myös se, missä järjestyksessä asiat tuodaan esiin tekstissä. Juttu täytyy osata rakentaa niin, että jännite ja mielenkiintoisuus ovat läsnä heti tekstin alusta loppuun saakka. Kantolan mukaan draaman kirjoittajien keskeinen ohjenuora onkin se, että he pyrkivät saamaan yleisön koukkuun, kiinnostumaan siitä, mitä näyttämöllä tapahtuu, muokkaamalla tekstin niin, että katsojan kiinnostus pysyy yllä (2003, 125). Sama pätee mielestäni myös siinä tapauksessa, että draaman kirjoittaja on toimittaja, näyttämö on juttu ja katsoja on lukija.

Jutun konteksti, eli se, missä yhteydessä ja minkälaiseen tilanteeseen teksti sidotaan, toimii myös tehokeinona. Kantolan mielestä draama, eli tässä yhteydessä teksti, keskustelee tavalla tai toisella kontekstinsa kanssa. Tekstit eivät elä tyhjiössä, vaan ammentavat usein dramaturgisen kiinnostavuutensa suhteesta, joka niillä on ympäröivään maailmaansa. (2003, 128.)

Journalistisessa tekstissä draama voisi olla syöpää sairastavan ihmisen tarina ja konteksti julkisen terveydenhuollon toimimattomuus. Konteksti tuo tekstiin usein syvyyttä. Journalismissa kontekstin ja ihmistarinan yhdistämisellä voidaan esimerkiksi kertoa laajemmista ilmiöistä tai yhteiskunnallisista ongelmista, niin että juttu pysyy kuitenkin mielenkiintoisena, kun siinä on mukana ihminen.

3 FEATURESSA KUULUU TEKIJÄN ÄÄNI

Jotta voi ymmärtää featuren juttutyypinä, on ehkä helpointa verrata sitä perinteiseen uutiseen, koska se on useimmille tuttu juttutyyppi. Sharon Wheelerin määritelmän mukaan uutinen on ajan-kohtainen, paljon faktoja sisältävä, persoonattomasti ja napakasti kirjoitettu (2009, 2).

Feature on tyypillisesti pitkä, eikä siinä tarvitse olla välttämättä uutta tietoa tai uutiskärkeä. Wheelerin mukaan featuren rakentamiseen ei ole mitään oikeaa tai tiettyä tapaa (2009, 3). Myös tutkimukseeni valitut artikkelit ovat kaikki hyvin erilaisia rakenteeltaan ja aiheiltaan, mutta mielestäni ne kaikki voidaan silti luokitella featureiksi.

On kuitenkin tiettyjä asioita, joita featureihin yhdistetään. Wheeler kuvailee featuren tyypillisimpiä elementtejä seuraavasti: niissä kuuluu kirjoittajan oma ääni, feature voi sisältää kirjoittajan omia ajatuksia ja kommentteja, ja kirjoittaja voi kuvailla ympäristöä. Featuret ovat pidempiä kuin perinteiset uutiset ja ne voivat sisältää enemmän tarinallista taustoitusta aiheeseen. Featureissa on myös usein enemmän sitaatteja ja tilaa dialogille, missä kaksi tai useampi henkilö keskustelelee tekstissä. Uutisilla on usein tiukat aikarajat, mutta featureiden kirjoittamiseen on monesti paljonkin aikaa. (2009, 3.)

Featuren kirjoittaminen mahdollistaa siis huomattavasti enemmän vapauksia kuin perinteisen uutisen kirjoittaminen. Aikaa on enemmän, eikä kirjoittajan välttämättä tarvitse yrittää tiivistää montaa asiaa lyhyeen tekstiin. Featuren kirjoittaminen vaatii kuitenkin toimittajalta taitoa. Mitä pidempi juttu on, sitä enemmän tulee kiinnittää huomiota muun muassa rakenteen toimivuuteen. Laajaa juttua varten täytyy monesti tehdä useita haastatteluja sekä taustatutkimusta ja tiedonhankintaa. Juttu-prosessi saattaa myös kestää useita viikkoja tai jopa kuukausia.

3.1 Feature-juttutyypit

Niin kuin aiemmin jo mainitsin, featureksi voidaan luokitella monenlaisia artikkeleja. Sharon Wheeler on luokitellut featuret erilaisiin juttutyyppeihin. Nostan esiin niistä muutaman sellaisen, joihin törmää usein suomalaisissa medioissa.

Wheelerin (2009, 4) määrittelemiä featuretyyppejä ovat muun muassa 1. *Uutisfeature*, jossa paneudutaan perusteellisesti tarinaan uutisessa. 2. *Taustoittava feature* käsittelee ajankohtaista uutisaihetta perusteellisesti ja siihen saattaa liittyä myös historiallista informaatiota. 3. *Takautuva feature* tarkastelee jotain vanhaa tarinaa tai tapahtumaa ja se julkaistaan usein tapahtuman vuosipäivänä. 4. *Tutkiva feature* paljastaa asioita ja tietoja, joita ei ole aiemmin kerrottu tai joita ei haluta kertoa. 5. *Spesialisti feature* paneutuu johonkin tiettyyn alaan kuten tieteeseen, taiteeseen tai urheiluun. 6. *Profiili feature*, eli henkilökuva, jossa haastattelu on hyvin taustoittava ja perusteellinen. 7. *Vastoin käymisten kautta voitton -featureissa* ihminen on pääosassa ja jutussa käsitellään sitä, miten ihminen on selviytynyt jostain hyvin vaikeasta tilanteesta.

Aineistoni featurejutu eivät mielestäni ole puhtaasti mitään aiemmin mainituista featureista, vaan niissä on elementtejä useammista featuretyypeistä. Se johtuu luultavasti siitä, että Yleisradio on melko perinteinen uutismedia ja kaikissa Ylen featurejutuissakin täytyy olla jonkinlainen uutiskonteksti. Aineistoni artikkeleista löytyy Wheelerin määrittelemistä featuretyypeistä eniten uutisfeaturea, profiili featurea ja taustoittavaa featurea.

3.2 Näkökulman tärkeys

Jutun kirjoittamisessa lähdetään ensimmäisenä liikkeelle aiheen päättämisestä. Kun se on selvillä, täytyy miettiä näkökulma. Näkökulman valinta osoittaa Huovilan mukaan kenen tai keiden kannalta asiaa lähestytään (2005, 73). Huovila nostaa esimerkiksi asuntopolitiikan, jota voidaan lähestyä kaupungin viranomaisten tai kaupungin vuokrallossa asuvan ihmisen kautta (2005, 74).

Näkökulman tarkasti miettiminen on mielestäni tärkeimpiä asioita juttuprosessissa. Vaikka aihe on hyvä, mutta näkökulmaa ei ole kunnolla mietitty, ei jutusta monestikaan tule hyvä. Lukijalle voi myös olla raskasta tai jopa sekavaa lukea tekstiä, josta ei oikein ymmärrä, miksi artikkeli on kirjoitettu tai, mikä siinä on lukijan kannalta tärkeää.

Eri näkökulmista kerrottuna samoja aiheita voi myös käsitellä yhä uudestaan. Jos uutinen on iso, uutisoi siitä luultavammin jokainen media. Siksi uutisesta kannattaakin Wheelerin mielestä etsiä sellainen näkökulma, jota muut mediat eivät ole vielä löytäneet (2009, 21).

Monet isommat yhteiskunnalliset aiheet yleensä kaipaavatkin sitä, että aihetta käsitellään monista eri näkökulmista. Useisiin tahoihin vaikuttavaa isoa asiaa on haastavaa, ellei jopa mahdotonta kertoa ymmärrettävästi pelkästään yhdestä näkökulmasta katsottuna. Uusien näkökulmien löytäminen jo useasti uutisoiduista jutuista kertoo myös toimittajan ammattitaidosta. Wheelerin mielestä melkein kaikista jutuista tulisi löytää ihmisläheinen näkökulma. Syiksi hän listaa sen, että ihmiset ovat uteliaita ja haluavat tietää muista ihmisistä sekä sen että hyvä ja vahva ihmisläheinen näkökulma tekee aiheesta helposti lähestyttävän ja persoonallisemman. (2009, 68.)

3.3 Hyvän jutun resepti

Vaikka ajankohtaisuus on tärkeimpiä asioita esimerkiksi uutisten kirjoittamisessa, ei featuressa ajankohtaisuudella ole Wheelerin mielestä niin väliä. Featurejutuissakin tulee kuitenkin olla joku asia, joka perustelee sen, miksi jostain asiasta kerrotaan nyt, jottei lukijalle tule hämmentynyt olo lukemastaan. (2009, 21.)

Hyvässä featuressa on Wheelerin mukaan tärkeää olla ihmisiä myös silloin, kun juttutyyppi on reportaasi, missä toimittajan oma havainnointi ja kokemukset ovat pääosassa (2009, 21). Lukijaa harvoin kiinnostavatkaan pelkästään toimittajan omat mielipiteet tai havainnot esimerkiksi jostain tapahtumasta tai sen ilmapiiristä. Artikkeleihin tulee heti enemmän syvyyttä ja mielenkiintoisuutta, kun siinä tuodaan esiin esimerkiksi tapahtumaan osallistuvien ihmisten ajatuksia ja kokemuksia. Parasta tietenkin on se, jos haastateltava on jollain tapaa mielenkiintoinen. Wheeler kehottaakin toimittajaa etsimään ihmisiä, joilla on jonkinlainen tarina kerrottavanaan (2009,23).

Journalistinen tiedonhankinta on Mats Ekströmin mukaan suurimmaksi osaksi sitä, että haalitaan kokoon informaatiota, jotta saadaan kerrottua hyvä tarina. Työprosessin elintärkeä osa on hänen mielestään se, että löydetään hyvä "keissi", joka voidaan dramatisoida. (2000, 473.) Tämä keissi voi mielestäni olla joko ihminen tai jokin erikoinen tapahtuma tai ilmiö. Ekström sanoo, että tämä keissi on usein se, joka toimii avaimena hyvälle tarinalle (sama).

3.4 Tehokeinoilla teksti vetäväksi

Koska featuret ovat usein pitkiä, tulee kirjoittajan pitää huolta siitä, että lukija pysyy mukana lopun saakka. Wheelerin mukaan pelkästään se, että jutulla on hyvä alku, ei riitä. Hyvä kirjoittaja

sekoittaakin tekstiinsä tarinallisuutta, sitaatteja sekä toimituksellista tekstiä. (2009, 23.) Se mikä tekee tekstin kokonaisrakenteesta toimivan, onkin sitten toinen juttu.

Jokaisella kirjoittajalla on oma persoonallinen kirjoittamistyyliinsä, eikä ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa tapaa kirjoittaa. Wheelerillä on kuitenkin antaa jonkinlaisia vinkkejä siihen, mitä featurejutun rakenteessa kannattaa ottaa huomioon. Hänen mukaansa munakellorakenne on toimiva: eli kaikista mielenkiintoisin materiaali löytyy tekstin alusta, toiseksi mielenkiintoisin materiaali tekstin keskivaiheilta tekstin lopun ollessa hyvä ja vahva. Teksti voi myös olla rakenteeltaan pystysuora suorakolmio, eli sellainen, missä kaikki informaatio on yhtä tärkeää. (2009, 29.)

Tarinallisuus onkin yleisimmin käytetty tehokeino pitkissä featureteksteissä. Journalistisissa teksteissä voi mielestäni hyödyntää jossain määrin samanlaista rakennetta ja tehokeinoja kuin, fiktiivisissä teksteissäkin käytetään.

Juhana Torkki kuvailee hyvän tarinan rakennetta niin, että tarinan alussa juonen tulee kasvaa ja lopuksi se purkautuu. Tarinassa tulee olla mielenkiintoiset henkilöhahmot ja tarinan ympäristö tulee kuvittaa – eli kertoa, miltä tuntuu, näyttää, maistuu ja tuoksuu. Hyvässä tarinassa tulee myös säännöllä jännitettä pitkittämällä kerrontaa sopivasti. (2014, 73.) Torkin kuvailemia keinoja käytetään myös journalistisissa teksteissä, tietenkin sillä erolla, että kaikki on totta.

Myös Torkki on sitä mieltä, että journalismi on omaksunut tarinankerronnan jalon taidon. Torkin mukaan tarinat mukailevat tuttuja tarinan arkkityyppejä: eli Tuhkimo, joka nousee ryysyistä prinssin puolisoiksi, urhea ja hyvä Daavid, joka tappelee pahan ja ison Goljatin kanssa tai älykäs kapinallinen, joka taistelee umpimielistä systeemiä vastaan. Näitä arkkityyppejä löytyy Torkin mukaan jopa *Kauppalehdestä* tai *Talouselämästä*, joissa kuvataan yritysten syntyä, kasvua, taistelua ja kuolemaa – sieltä löytyy monta Tuhkimoa, Daavidia, Goljatia, monta systeemiä ja systeemin luovaa uudistajaa. (2014, 43.)

4 AINEISTON JA TUTKIMUSMENETELMÄN ESITTELY

Valitsin analyysimenetelmäksi dramaturgia-analyysin. Kantolan (2003, 125–126) mukaan dramaturginen analyysi keskittyy tarinan puhuttelevuuden pohtimiseen, eli siihen, miten sanallinen ja kuvallinen esitys herättää kuulijassaan ja näkijässään kiinnostusta ja tunteita. Koska tarinallisuus ja hyvin mietitty rakenne ovat jokaisen tutkimukseeni valitun artikkelin vahvuus, koin tämän menetelmän olevan paras omaan tutkimukseeni. Jutut ovat myös todella pitkiä, joten ilman mielenkiintoisesti rakennettua tarinan kulkua ei artikkeleita varmasti olisi luettu niin paljon. Dramaturgia-analyysin avulla pyrin löytämään juttujen rakenteesta ja teksteissä käytetyistä tehokeinoista yhtäläisyyksiä.

Tutkimusaiheestani ei oikeastaan ole aiempaa tutkimusta, joten päätin käyttää dramaturgia-analyysin rinnalla tutkimusmenetelmänä puolistrukturoitua haastattelua eli teemahaastattelua. Haastattelun analysoimieni artikkelien tekijöitä. Haastattelujen avulla perehdyn toimittajien työprosessiin ja siihen, mitkä asiat vaikuttavat heidän mielestään siihen, että nettijutusta saa luetun. Ennen tuulososiota esittelen molemmat tutkimusmenetelmät hieman tarkemmin.

4.1 Dramaturgia-analyysi

Tutkin opinnäytetyössäni kuuden Ylen featurejutun dramaturgiaa eli juttujen rakennetta. Dramaturgian teorian eittämätön klassikko on Aristoteles, joka kehitti *Runousopissaan* teorian klassisesta draaman kaaresta. Siinä draama etenee päähenkilön uhosta lähtevästä hybriksestä ja vastavoimien kamppailusta loppuratkaisun tunteita puhdistavaan katharsikseen. (Kantola, 2003, 122.)

Kantolan mukaan uutisoinnissa tarina on tärkeä kertoa dramaturgisesti oikein. Hän nostaa esimerkiksi perinteisen uutispätkän. Siinä jännityksen virittäjänä voidaan pitää jo yksinkertaista katsojan päähän virittyntä peruskysymystä siitä, mitä on tapahtunut. (2003, 126–127.) Sama pätee mielestäni myös muuhun journalistiseen tuotantoon. Hyvässä jutussa jännitys pysyy yllä läpi tekstin. Dramaturgia-analyysin avulla toivon löytäväni teksteistä niitä keinoja, joilla jännitys saadaan viritettyä ja pidettyä yllä alusta loppuun saakka. Haluan myös selvittää, minkälaisilla muilla keinoilla lukijan mielenkiinto pidetään jutuissa yllä sekä tietenkin sen, minkälaisia tehokeinoja artikkeleissa on käytetty.

Draamaan sisältyy Anu Kantolan mukaan yleensä sekä jonkinlainen tarina että juoni. Klassinen draama on teksti, joka kertoo inhimillisen konfliktin sisältämän tarinan dialogien ja toiminnan avulla. Draaman ytimessä on yleensä taitavasti rakennettu juonirakenne. (2003, 125.) Odotankin mielenkiinnolla sitä, miten paljon tutkimukseeni valitut tekstit mukailevat klassista draaman kaarta. Aristoteleen kehittämä draaman kaari on eittämättä toimiva. Mutta se, miten sen soveltaminen journalistiseen sisältöön onnistuu, on toinen juttu.

Kuvailen dramaturgia-analyysin tulososiossa juttujen rakenteiden osia ja juonenkäänteitä välillä hyvin tarkasti, jotta voin paremmin perustella sen, miksi jotkut tietyt asiat ovat mielestäni vaikuttaneet siihen, että artikkeleita on luettu paljon. Jaoin artikkelit analyysissäni alkuun, keskikohtaan ja loppuun. Tuloksissani esittelen, minkälaisia asioita löysin kustakin osiosta, jotka mielestäni vaikuttavat rakenteen sujuvuuteen, luettavuuteen ja siihen, ettei lukija malta lopettaa lukemista kesken kaiken.

4.2 Teemahaastattelu

Sirkka Hirsjärvi ja Helena Hurme kuvaavat teemahaastattelua Fieldingin esimerkin avulla. Fieldingin mukaan kysymysten muoto on puolistandardoidussa haastattelussa kaikille sama, mutta haastattelija voi vaihdella kysymysten järjestystä. (2008,47.)

Teemahaastattelu pohjautuu Mertonin, Fiskin ja Kendallin kirjaan, *The Focused Interview*. Teemahaastattelun ominaispiirteisiin kuuluu muun muassa se, että haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen, haastattelija on selvittänyt tutkittavan ilmiön tärkeitä osia ja kokonaisuutta ja haastattelu suunnataan tutkittavien henkilöiden subjektiivisiin kokemuksiin tilanteista, jotka tutkija on ennalta analysoinut. (Merton, Fiske & Kendall 1956, 3–4.)

Tässä tapauksessa haastateltavien kokema tilanne on se, että he ovat kirjoittaneet nettijutun, jota on luettu paljon. Kaikki haastateltavani ovat myös tehneet tai tekevät toimittajan työ rinnalla editointityötä.

Teemahaastattelun etuna on Hirsjärven ja Hurmeen mielestä se, että se ei ota kantaa haastattelukertojen määrään tai siihen, miten ”syvälle” aiheen käsittelyssä mennään. Sen sijaan haastattelu

etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa. Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että haastattavien tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä. (2008, 48.)

Koska tutkimusaiheestani ei ole aiempaa tutkimusta, on haastattelujen merkitys suuri. Toivon saavani haastattelujen avulla selville sen, minkälainen toimittajien työprosessi pitkien featurejuttujen kanssa on ja miten paljon he miettivät tehokeinojen tai perinteisen draaman kaaren käyttöä teksteissään. Oman analyysini ja toimittajien haastatteluiden avulla toivon saavani selkeän käsityksen siitä, minkälaisilla keinoilla saadaan aikaan sellainen juttu, joka on hyvin kirjoitettu, kiinnostaa lukijoita, herättää tunteita ja on yksinkertaisesti niin koukuttava, että jutun avattuaan lukija lukee jutun viimeiseen virkkeeseen saakka.

4.3 Artikkelien esittely

Valitsin tutkimukseeni yhteensä kuusi artikkelia, jotka ovat kolmen Ylen aluetoimituksen toimittajien kirjoittamia. Kolme artikkelia on Yle Kajaanin toimittaja Jonna Karjalaisen kirjoittamia, kaksi Yle Kotkan toimittaja Satu Krautsukin kirjoittamia ja yksi Yle Oulun toimittaja Mari Jäntin kirjoittama.

Valitsin tutkimukseeni Yleisradion juttuja sen vuoksi, että työskentelen siellä itse ja koska tiedän, millä tavoin juttujen lukutunteja mitataan ja minkälainen työskentelykulttuuri Ylellä on. Työtavat toki vaihtelevat varmasti jonkin verran toimitusten välillä.

Yle käsitetään yleensä puhtaana uutismedianana. Analyysiini valitsemani artikkelit eivät ole uutisartikkeleita, vaan featureita. Nykyään myös Yle julkaisee yhä enemmän feature-tyyppisiä artikkeleita perinteisten uutisten rinnalla. Ylellä pitkien juttujen kirjoittaminen on alkanut oikeastaan vasta muutama vuosi sitten, joten senkin vuoksi halusin tutkia nimenomaan Ylen nettijuttuja.

4.3.1 Yle Kajaanin artikkelit

Jonna Karjalainen on 28-vuotias ja hän työskennellyt toimittajana kohta seitsemän vuotta. Pitkiä featurejuttuja hän on kirjoittanut verkkoon noin kaksi vuotta.

Tutkimukseeni valitsemani juttu *Seppo on alistanut suden yli 300 kertaa - "Se on helpoin eläin käsitellä, jos verrataan ilvekseen, ahmaan tai karhuun"*, kertoo Seppo-nimisestä kainuulaisesta

miehestä, joka pannoittaa susia työkseen. Juttu käsittelee kattavasti Sepon työnkuvan muuttumista viimeisten vuosikymmenien aikana sekä ihmisten vihamielistä suhtautumista susiin ja miehen omia kokemuksia työstään vuosien varrella.

Toinen Karjalaisen juttu, *Ensin Karpolla oli asiaa, sitten hovioikeudella – uhkasakot eivät tehoa Klaus Nygårdin romupihaan*, kertoo kajaanilaisesta miehestä, jonka 5 000 neliön tontti on täynnä vanhoja, rikkiäisiä autoja, renkaita, akkuja ja erilaista muuta romua. Kaupunki pyrkii uhkasakojen avulla saamaan miestä siistimään pihansa. Nygårdin tarina kerrottiin ensimmäisen kerran *Karpolla on asiaa* -ohjelman jaksossa, joka käsitteli romunkerääjiä.

Kolmas artikkeli, *Katinkullan Seppo selvisi lähes 20 vuoden ulosotosta nauraen: "Olisimme Suomen rikkaimpia ihmisiä"*, kertoo kylpylä Katinkullan toisen perustajan, Seppo Juurikon elämästä, Katinkullan alkuajoista ja yrityksen konkurssista.

Jos mietitään Wheelerin tapaa luokitella feature juttutyypit, sopivat näistä kolmesta jutusta Katinkullan toisesta perustajasta, Seposta, kertova artikkeli ehdottomasti vastoinkäymisten kautta voittoon -kategoriaan. Romunkerääjä Nygårdia ja suden pannoittaja Seppoa käsittelevät artikkelit taas ovat enemmänkin profiili-featuren, eli henkilökuvan kaltaisia.

4.3.2 Yle Kotkan artikkelit

Satu Krautsuk on 39-vuotias ja hän on työskennellyt toimittajana noin 20 vuotta. Niin kuin Karjalainenkin, myös Krautsuk on kirjoittanut pitkiä featurejuttuja verkkoon vasta noin 2 - 3 vuotta.

Valitsin tutkimukseeni kaksi Krautsukin kirjoittamaa artikkelia. Ne eroavat Karjalaisen jutusta etenkin siinä, että henkilön sijaan tapahtumat ovat jutun keskiössä. Analyysissäni jaoin myös Krautsukin jutut kolmeen osaan: alkuun, keskikohtaan ja loppuun.

Satu Krautsukin kirjoittama artikkeli: *Punaisen talon tarina – näin opettajista, sairaanhoitajista ja kotiäideistä valmennettiin Suomen kuuluisimpia seksityöläisiä*, kertoo bordellista, joka toimi Kotkassa vuosina 1996 - 2002.

Toinen Krautsukin tutkimukseeni valitsemista jutuista *Oven takana odotti 69 Patriot-ohjusta – näin pelastuspäällikkö paljasti vahingossa kielletyn ohjuslastin, joka sekoitti Suomen*, kertoo siitä, kuinka Kotkan sataman työntekijä löytää yllättäen erään laivan lastista Patriot-ohjuksia, joiden ei pitäisi olla Suomessa.

4.3.3 Yle Oulun artikkeli

Mari Jäntti on 23-vuotias ja hän on työskennellyt toimittajana noin kaksi vuotta. Hän on kirjoittanut pitkiä juttuja verkkoon noin puolitoista vuotta.

Valitsin tutkimukseeni Jäntin kirjoittaman jutun: *Koirat, jotka eivät ole edes yhden luodin arvoisia – espanjalaisia koiria hirtetään ja poltetaan elävältä*. Juttu kertoo espanjalaisista metsästyskoirista, joita tapetaan, kun niitä ei voi enää käyttää metsästämisessä. Koirat tapetaan erittäin kivuliaalla tavalla, kuten polttamalla ja hirttämällä, koska metsästäjät uskovat, että mitä kivuliaammalla tavalla koira kuolee, sitä enemmän se tuo onnea seuraavalle metsästyskaudelle.

5 DRAMATURGIA-ANALYYSIN TULOKSET

Dramaturgia-analyysin tulososiossa kerron, minkälaisia tehokeinoja, dramaturgisia elementtejä, ja muita tekstien luettavuuteen vaikuttavia tekijöitä olen löytänyt tutkimukseeni valituista artikkeleista. Osassa jutuista perinteinen draaman kaari oli hyvin vahvasti läsnä, etenkin niissä, joissa tarina kerrottiin henkilön kautta.

5.1 Perinteinen draaman kaari toimii henkilöjutuissa

Kaikki tutkimukseeni valitut Karjalaisen kolme artikkelia ovat rakenteeltaan sillä tavoin samanlaisia, että niitä oli helpointa tarkastella yhtenä isona kokonaisuutena. Etsin teksteistä tehokeinoja ja dramaturgisia elementtejä jakamalla tekstit kolmeen osaan: alkuun, keskikohtaan ja loppuun.

Seppo on alistanut suden yli 300 kertaa - "Se on helpoin eläin käsitellä, jos verrataan ilvekseen, ahmaan tai karhuun" jutussa päähenkilö on Seppo, joka työskentelee Luonnonvarakeskuksessa, mikä sinänsä ei ole mitenkään erikoista. Uransa alkuvaiheessa Seppo pannoitti susia niin, että hän heittäytyi suden selkään moottorikelkasta ja laittoi suden rauhoittumaan laatikkoon. Kyseinen menetelmä johtuu siitä, että vielä siihen aikaan nukutusaineita ei voinut antaa rasituksessa olevalle eläimelle.

Kantolan mukaan draaman ytimessä on yleensä taitavasti rakennettu juonirakenne. Tämä on draaman kirjoittajien keskeinen ohjenuora; he pyrkivät saamaan yleisön koukkuun, kiinnostumaan siitä, mitä näyttämöllä tapahtuu, muokkaamalla tekstin niin, että katsojan kiinnostus pysyy yllä. (2003, 125.)

Susijutussa ensimmäinen koukku tulee jo otsikossa, jossa puhutaan suden alistamisesta. Tämä herättää taatusti heti lukijan mielenkiinnon, koska ajatus ihmisestä alistamassa sutta on nopeasti ajateltuna täysin järjetön. Jutun alun luettuaan lukija kiinnostuu luultavasti yhä enemmän:

Uskoisitko, jos sinulle kerrottaisiin miehestä, joka ulvoo täysikuun aikaan mäen päällä kutsuen sutta, ja jonka 5-vuotias tytär on silittänyt metsien julmimpana pidettyä petoa? (Karjalainen, 2017, viitattu 18.3.2018.)

Kysymys herättää lukijassa taatusti reaktion. Oli se sitten hämmentynyt tai huvittunut, haluaa ihminen varmasti lukea lisää.

Artikkeli romunkerääjä Klaus Nygårdista toimii koukun suhteen samalla tavalla. Se löytyy heti tekstin alusta. Otsikossa mainitaan koko Suomen tuntema Karpo sekä uhkasakot ja hovioikeus. Lukija haluaa taatusti tietää, mistä tässä on kysymys. Karpo toistuu vielä jutun alussa, johon on lainattu Karpon kommentti jaksosta, joka käsitteli Nygårdia: ”Tämä olisi toisessa maassa, toisen taivaan alla basaari. Nyt se on ympäristön silmätikku, naapureiden kauhistus ja Klaus Nygårdin intohimo.”

Tässä jutussa tehokkaan otsikon ja aloituksen sitoo hyvin yhteen artikkelin pääkuva, joka on ilma-kuva Nygårdin romupihasta. Lukija saa siis heti konkreettisesti käsityksen siitä, minkälaisesta paikasta on kyse. Kuva ja jutun otsikko eittämättä herättää lukijassa kysymyksen: miksi? Ja kysymykseen on saatava vastaus.

Katinkullan perustajasta kertovan artikkelin kiinnostavuus lukijalle lähtee epäilemättä mielenkiintoisesta otsikosta, mutta myös siitä, että Katinkulta on usealle tuttu paikka, kuten ehkä tarina konkurssistakin. Juurikko ei ollut aikaisemmin halunnut kommentoida asiaa medialle, ja kun hän vihdoin niin teki, saattaa se kiinnostaa etenkin niitä, jotka tapauksen vielä muistavat.

Niin kuin romunkeräilijäjutunkin tapauksessa, myös Katinkultajutussa herää lukijalle varmasti heti kysymyksiä pelkästään otsikosta: *Katinkullan Seppo selvisi lähes 20 vuoden ulosotosta nauraen: ”Olisimme Suomen rikkaimpia ihmisiä”*. Miksi ulosotossa oleva nauraa? Miksi olisit Suomen rikkaimpia? Otsikon kruunaa pääkuva, jossa artikkelin päähenkilö seisoo talvimaisemassa leveä hymy huulillaan.

Otsikossa on siis tärkeää olla joku koukku, joka saa lukijan klikkaamaan artikkelin auki. Jutun alku on myös äärettömän tärkeä, ettei lukija menetä heti mielenkiintoaan. Alussa täytyy olla jotain, mikä motivoi ihmistä lukemaan eteenpäin. Näissä kolmessa artikkelissa perinteinen draaman kaari toteutuu ainakin hybriksen eli päähenkilön uhon osalta. Seppo alistaa susia, toinen Seppo nauraa ulosotossa eikä Klaus maksa kaupungin asettamia uhkasakkoja.

Kantolan mukaan dramaturgia ei ole sama asia kuin tarinan tapahtumat aikajärjestyksessä, vaan ennen kaikkea kykyä kertoa tapahtumat niin, että katsoja eläytyy tarinaan, samaistuu sen henkilöi-

hin ja kiinnostuu heidän kohtaloistaan. (2003, 122.) Tutkimukseeni valitsemisani kolmessa Karjalaisen artikkelissa lukija taatusti eläytyy tarinaan ja kiinnostuu päähenkilöiden kohtaloista. Vaikka kaikki päähenkilöt ovat ns. tavallisia ihmisiä, on heillä kaikilla elämässään jonkinlainen erikoinen tekijä, joka toimii artikkeleissa tarinan perustana.

Jokainen jutuista on kirjoitettu pääosin preesensissä, mikä sitoo lukijan hyvin tapahtumapaikkaan. Artikkelien teksti on myös hyvin kuvailevaa, joten lukija saa helposti käsityksen siitä, miltä tapahtumapaikalla näyttää, kuulostaa tai vaikka tuoksuu tai miten tekstin päähenkilö on kokenut jonkin asian tai tapahtuman. Ne ovat tehokkaita tehokeinoja, jotka imaisevat lukijan tekstiin ja sen tunnelmaan mukaan. Tässä muutama esimerkki siitä, miten Karjalainen on käyttänyt kuvailua teksteissä:

Sydän hakkaa rasiuksesta ja jännityksestä. Ronkainen roikkuu narun jatkona moottorikelkan jättämässä urassa ja suksien kärjet lähestyvät läikähtynyttä sutta. Miehellä ei ole aavistustakaan, miten vastustaja suhtautuu tunkeutujaan, joka yrittää saada eläimen kiikkiin ja sitten laatikkoon. (Karjalainen, 2017, viitattu 18.3.2018.)

Tieltä kuuluu auton ääni ja miehen ilme terävöityy. Sekä katse että Nygårdin kommentit kertovat, että tunkeilijat, tirkistelijät ja valittajat ovat yhtä toivottuja kuin poksahden leviävät jättipalsamit tai jalkoja pistelevät nokkoset – todella ärsyttäviä. (Karjalainen, 2017, viitattu 18.3.2018.)

Ronkainen muistaa elävästi kolmannen pannoittamansa suden. Laumansa alfauros päätettiin operaation jälkeen aukean suon laitaa. Ronkainen avasi kuljetuskopin luukun ja oli 30 metrin päässä valmiina kameran kanssa. Susi kuikui kopista ulos ja meni takaisin laatikkoon heti huomattuaan pannoittajansa seisovan suon laidassa. (Karjalainen, 2017, viitattu 18.3.2018.)

Kantola kertoo, että tekstin jännite nousee oikein viritetyistä tekstin sisäisestä rakenteesta. (2003, 127). Jokaisessa artikkelissa jännite nousee jo tekstin alussa, joko kertomalla ongelma tai herättämällä kysymyksiä tai ihmetystä. Sen jälkeen asiaa lähdetään taustoittamaan. Susijutussa taustoitusta alkaa kertomalla, kuka Seppo on. Sen jälkeen lähdetään avaamaan otsikossa mainittua suden alustamista.

Pitkissä artikkeleissa jännitystä täytyy osata rakentaa pitkälle ja heittää sekaan koukkuja, jotka saavat ihmisen jatkamaan tekstin loppuun asti. Toisin sanoen tekstin juonen tulee olla hyvä. Heta Reitala ja Timo Heinonen ajattelevat asian niin, että olennaista on siis paitsi se, mitä tapahtumia juonen tarinasta valitaan tai jätetään pois, myös se miten nuo osat järjestetään tekstiin. Tapahtumien jaksottelu on keskeinen keino tuottaa ja ylläpitää jännitettä. (2003, 26.)

Tällä tavoin rakennettuna tekstin rakenne pysyy mielenkiintoisena. Sudenpannoittaja-artikkelissa kysymyksiä herättävästä alusta siirrytään siihen, kuka tämä suden tavoin ulvova mysteerimies on, jonka jälkeen kerrotaan, mitä se kummalliselta kuulostava suden alistaminen käytännössä tarkoittaa.

Romunkerääjäjutussa taustoitus käsittelee oikeuden päätöksiä, uhkasakkojen syytä ja sitä, mitä kaikkea miehen pihalta oikeastaan löytyykään. Seuraavissa kappaleissa kerrotaan, mistä miehen keräily on alkanut, sekä käsitellään kaupungin näkökulmaa romupihaan. Nygårdin kertomusten, toimittajan omien havaintojen ja kaupungin kommenttien kanssa tekstin rakenne pysyy mielenkiintoisena, vaihtelevana ja kappaleet tukevat toisiaan.

Katinkultajutussa taustoitus paneutuu aikaan, jolloin he yhtiökumppaninsa kanssa päättivät perustaa Katinkullan, ja siihen minkälaisia ajatuksia hänellä nyt on noista ajoista. Jännitys tiivistyy, kun aletaan käsittelemään 90-luvun luvun lamaa ja sitä, mitä se tarkoitti Katinkullan perustajakaksikolle, jolla oli miljoonien markkojen laina pankista.

Tarina on Kantolan mukaan tapahtumien kronologinen järjestys ja juoni se järjestys, jossa tapahtumat paljastetaan vastaanottajalle. Juoni voidaan silloin sommitella vaikkapa niin, että ensin kerrotaan viimeinen tapahtuma ja sen jälkeen siihen johtaneet tapahtumat takaumana. Tarinassa kysytään: ja sitten? Juonessa puolestaan keskeinen katsojan päässä pyörivä kysymys on: miksi? (2003, 124–125.)

Romunkerääjäjutussa tekstin edetessä kysymyksiä herää kappale kappaleelta: Miksi mies ei siivoa romujaan? Miksi kaupunki ei pysty tekemään asialle mitään? Mitä on yritetty tehdä? Tekstin rakenteessa ääneen pääsevät vuoroin kaupungin ja virkavallan edustajat ja vuoroin Klaus Nygård. Näin muodostettuna rakenne vastaa kysymyksiin pikku hiljaa – niin, että lukijan tulee lukea teksti loppuun saakka, jotta hän saa vastauksen kaikkiin kysymyksiin.

Myös Katinkultajutussa juoni on rakennettu vetäväksi. Tekstissä liikutaan nykypäivän ja menneisyyden välillä ja samaan tapaan kuin romunkerääjäjutussakin, kappaleet herättävät lukijassa kysymyksiä, joihin saadaan vastaus seuraavissa kappaleissa. Sudenpannoittajajutussa käytetään myös jonkin verran ajan vaihtelua nykypäivästä menneisyyteen. Jutun rakenteen tekee vetäväksi myös se, että päähenkilön tarinan lisäksi jutussa käsitellään myös suurempaa ilmiötä: susivihaa.

Tekstissä tuodaan esiin susivihan taustaa ja syitä, joihin päähenkilö tuo oman näkemyksensä si-
taattiansa kautta. Suuremman ilmiön tuominen henkilövetoiseen juttuun lisää tekstin mielenkiintoi-
suutta ja tuo sille syvyyttä.

Kaikki artikkelit mukailevat klassista draaman kaarta myös vastavoimien kamppailun ja ristiriidan
suhteen. Susijutun ristiriitana toimii Suomessa vallitseva susiviha ja siitä johtuva susien salamet-
sästys. Päähenkilön oma suhtautuminen susiin on muuttunut työn myötä positiivisemmaksi. Eten-
kin Kainuussa viha susia kohtaan on juurtunut syvälle, ja Seppo on heidän vastavoimansa. Hän
haluaa työllään hyvää susille ja hän yrittää myös selittää sellaista susien käytöstä, mikä saa ihmiset
vihaamaan niitä. Vastavoimana toimii jollain tapaa myös Sepon työ, se nimittäin vie suurimman
osan perheenisän ajasta.

Klaus Nygårdin vastavoima ja ristiriita tekstissä on Kajaanin kaupunki, sekä vihamieliset naapurit,
jotka haluavat eroon hänelle niin rakkaasta romupihasta. Katinkulta-Sepon vastavoima on lama ja
sen seurauksena tapahtunut konkurssi.

Jokaisessa artikkelissa päästään myös jonkinlaiseen katharsikseen eli loppuratkaisuun. Susi-Se-
pon katharsis on muutaman vuoden päässä hämmöttävä eläke, jolloin aikaa jää harrastuksille ja
perheelle. Katinkultajutussa Sepon tarina saa onnellisen lopun, kun lukijalle selviää, että mies on
tällä hetkellä yrittäjänä ja myös Katinkullan toiminnassa edelleen mukana. Romumies Nygårdin
katharsis on se, ettei häntä kiinnosta kaupungin saatikka naapureiden painostus romupihan tyh-
jentämiseen – hän vain elää omaa elämäänsä.

5.2 Jalo päähenkilö herättää sääliä ja myötätuntoa

Krautsukin kirjoittamat jutut eroavat Karjalaisen kirjoittamista etenkin siinä, että ne eivät ole niin
henkilövetoisia. Krautsukin kummassakin artikkelissa keskiössä ovat ihmisten sijaan tapahtumat.
Se onkin suurimpia syitä, miksi valitsin juuri nämä jutut tutkimukseeni.

Halusin selvittää, miten esimerkiksi perinteisen draaman kaaren käyttö onnistuu jutuissa, joissa ei
ole välttämättä niin selkeää päähenkilöä. Tai toimivatko samanlaiset tehokeinot ja koukut ei niin
henkilövetoisissa jutuissa.

Toinen tutkimukseen valitsemistani Krautsukin artikkeleista: *Punaisen talon tarina – näin opettajista, sairaanhoitajista ja kotiäideistä valmennettiin Suomen kuuluisimpia seksityöläisiä*, on heti otsikoltaan ja aloitukseltaan äärimmäisen vahva ja mielenkiintoinen. Otsikko on sopivalla tavalla informatiivinen – se kertoo artikkelista jotain oleellista, mutta ei liikaa. Otsikko myös herättää kiinnostuksen ja halun klikata juttu auki. Tekstin ingressin jatkaa otsikon viitoittamalla tiellä. Se on kuvaileva, mutta herättää samalla kysymyksiä:

Jyhkeän tiilitalon ovi on maalattu ruskeaksi. 20 vuotta sitten ovi oli musta ja lukossa. Silloin se kätki taakseen yötäkin pimeämmän salaisuuden, joka jätti painavan jäljen Suomen lakiin. (Krautsuk, 2017, viitattu 25.3.2018.)

Artikkelissa on useampia päähenkilöitä, vahvimpana kuitenkin rikospoliisi Keijo Kolsi, joka yrittää saada kiinni Punaisen talon pyörittäjät, venäläiset parittajat Olgan ja Igorin. Kolsin haastattelun avulla palataan 90-luvun loppuun, jolloin tutkinta Punaisesta talosta aloitettiin. Rikospoliisin lisäksi tekstin päähenkilöitä ovat myös parittajat, vaikka he eivät jutussa ääneen pääsekään.

Heti artikkelin alussa palataan vuoteen 1997, jolloin bordelli oli vielä toiminnassa. Tekstin alussa kuvaillaan sitä, kuinka linja-auto pysähtyy bordellin eteen ja sieltä nousee ulos viisitoista naista. Sen jälkeen tekstissä siirrytään saman päivän iltaan, jolloin naiset aloittavat työt. Jutussa kuvaillaan naisten toimia – autoja pysäytellään ja kerrotaan, mikä on palveluiden hinta. Tekstin alku on mielestäni jopa hieman elokuvamainen:

Kun ilta tummuu, pieneen paitaan pukeutunut nainen kurkottaa ulos ikkunasta. Hän kiskoo isoa kaula-aukkoaan vieläkin alemmas, maiseman pitää näkyä kadulle hyvin. Kadulla talon edessä seisoo kaksi minihameeseen pukeutunutta naista. He pysäyttävät autoja ja ohikulkijoita. Punaiseksi maalatut suut käyvät – naisille on opetettu tarvittava määrä suomea.

– Hei komea mies. Seksi puoli tuntia, 300 markkaa.

Heitä tarkkaillaan. Vastapäisen kerrostalon tyhjään asuntoon on jalkautunut joukko poliiseja. Yksi poliiseista on Keijo Kolsi, tutkinnanjohtaja. Hän seuraa, milloin taloon menee miehiä – asiakkaita. Kun miehet tulevat pois talosta, heidät otetaan kiinni ja kuulustellaan. Tämä on jo rutiinia. (Krautsuk, 2017, viitattu 25.3.2018.)

Artikkelin aloitus kuvailemalla jotain tapahtumaa, ympäristöä tai ihmistä on mielestäni hyvä keino johdatella lukija aiheeseen ja jutun kirjoittajan haluamaan tunnelmaan. Se ei toimi tietenkään aina,

mutta monissa featurejutuissa se on hyvä vaihtoehto. Jutun alun täytyy herättää lukijan mielenkiinto ja motivoida häntä jatkamaan lukemista.

Jutun päähenkilö, tutkinnanjohtaja Keijo Kolsi, esitellään jutun alussa tarkkailemassa Punaisen talon tapahtumia vastapäisessä talosta muiden poliisien kanssa. Kolsin tarkoituksena on saada talon toiminta loppumaan. Tekstissä kuvaillaan, kuinka tutkinta on saanut vastustusta, koska paikallista lakimiestäkin epäillään parituksesta ja koska asiakaskunnassa on myös vaikutusvaltaisia ihmisiä – kuten paikallinen poliitikko.

Juhana Torkki kertoo, että Aristoteleen mukaan draama synnyttää yleisössä ensin sääliä ja pelkoa. Se miten tällaisia tunteita saadaan aikaan, riippuu usein päähenkilöstä. Torkki kertoo, että Aristoteleen mukaan yleisö saadaan tuntemaan tunteita, kun draamalla on päähenkilö, jota kohtaan tuntemme sympatiaa. Tällöin hänen koettelemuksensa herättävät meissä sääliä ja häneen kohdistuvat uhat saavat meidät pelkäämään. Säälin ja myötätunnon herättämiseen kykenee vain hyvä ja jalo hahmo. (2014, 53–54.) Ja kuka voisikaan olla jalompi hahmo, kuin poliisi, joka pyrkii saamaan kiinni venäläiset parittajat, jotka riistävät avuttomia naisia.

Lähtöasetelma jutussa on siis draamallisesti hyvä. Jutun otsikossa tuodaan esiin se, että nämä seksityöläiset ovat ihan tavallisia naisia. Opettaja ja kotiäitejä – naisia, jotka voisivat olla meidän kenen tahansa äitejä tai siskoja. He ovat tässä jutussa altavastajia, jotka tarvitsevat jalon päähenkilön eli rikospoliisin apua.

Tässä jutussa taustoitus, eli se mistä kaikki sai alkunsa, tapahtuu niin, että siirrytään nykypäivään rikospoliisi Kolsin työhuoneeseen Kotkan poliisiasemalla. Lukijalle selitetään Kolsin sitaattien avulla, mistä Punaisen talon toiminta sai alkunsa ja miten poliisi siihen aluksi suhtautui. Päähenkilön jaloutta pönkitetään myös tässä vaiheessa painottamalla Kolsin halua selvittää, kuka tai ketkä bordellin toimintaa ohjailevat – siitä huolimatta, että miehen esimiehet olivat sitä vastaan, yöaikainen tarkkailu nimittäin kulutti poliisilaitoksen määrärahoja.

Pelkkä jalous ei kuitenkaan riitä. Sääli ja pelko heräävät Torkin mukaan vasta, jos päähenkilö joutuu vaikeuksiin. Siksi seuraava draaman elementti on konflikti. (2014,54.) Tässä artikkelissa konflikti on mielestäni poliisitutkinnan vastustus, niin poliisilaitoksen kuin ulkopuolisten tahojenkin puolelta.

Entä, mitä tapahtuu konfliktin jälkeen? Torkin mukaan kirjoittajan on venytettävä yleisön tunnetta äärimmillään. Näin käy, jos draama lykkää ongelmien ratkaisua – ja vyöryttää uusia esiin sitä mukaan, kun aiemmat ratkeavat. (2014, 54.)

Juuri näin myös tämä artikkeli etenee. Kun ongelma ja konflikti on esitelty, paneudutaan siihen, miten ja miksi Punaisen talon työntekijät ovat joutuneet Kotkaan. Apuna käytetään vanhoja poliisin kuulustelupöytäkirjoja, joissa venäläinen Punaisessa talossa työskennellyt nainen kertoo oman näkemyksensä tapahtumista – sen, kuinka Olga, toinen parittajista, tarjosi hänelle hyvin palkatun työn Suomesta. Ja sen, ettei työ ollutkaan ihan sitä, mitä hän luuli. Kuulustelupöytäkirjat välittävät tehokkaasti naisen tunteet ja ajatukset. Sen lisäksi jutun leipäteksti ja kuulustelupöytäkirjat toimivat äärettömän hyvin dialogina tekstissä:

Olin työtön ja valmis tekemään lähes mitä tahansa, jotta voin kasvattaa lapseni. Minulle kerrottiin vain, että työ ei ollut pölyistä. Bussissa oli minua vanhempia naisia, eikä kukaan puhunut matkan aikana mitään.

Näin nainen kertoi myöhemmin poliisikuulusteluissa.

Hänet saatetaan talon kolmanteen kerrokseen. Muut naiset ovat jo alkaneet ehostautua iltaa varten. Jotkut pukeutuvat kauniiseen mekkoon, toiset pelkkiin yöhepeneisiin tai alusvaatteisiin. Huonekaveri kysyy, miksei uusi nainen pukeudu.

Vastasin, että minulla oli mukana vain shortsit ja kudottu takki.

Naiselle alkaa valjeta, mitä talossa oikein tapahtui. Illalla taloon saapuu useita eri ikäisiä miehiä.

Naiset seisoivat rappukäytävillä, huoneiden ovet olivat auki. Miehet kulkivat kuin kaupassa ja pysähtyivät sen tavaran kohdalla, joka miellytti. Yöllä talo muuttui täydelliseksi bordelliksi. (Krautsuk, 2017, viitattu 25.3.2018.)

Ennen loppuratkaisua tekstissä paneudutaan Punaisen talon toiminnan laajuuteen ja toimintatavoihin, parittajien kovuuteen ja naisten huonoon kohteluun ja riistoon. Tekstin tyyli on hyvin kuvailtavaa ja aika ajoin tarinallista. Parittajia, Olga ja Igoria kuvaillaan rikospoliisin sitaateilla, joiden kautta lukijalle muodostuu melko raadollinen kuva:

“Jos yksi kerta maksoi asiakkaalle 300-500 markkaa, siitä voi laskea, montako miestä piti käsitellä, että päivämaksu tuli hoidettua. Osa naisista jäi parittajille velkaa”, Kolsi sanoo.

“Olga ei tuntenut armoa. Hän oli hankala tyyppi, kylmäkiskoinen ja luja bisnesnainen. Jos nainen jäi hänelle velkaa, tämän piti lainata rahat muilta. Olga sai aina rahansa.”

“Hänellä ei ollut enää taloon asiaa. Itkevät naiset tuottivat parittajille ongelmia.” (Krautsuk, 2017, viitattu 25.3.2018.)

Perinteisessä draaman kaareissa päähenkilöllä on aina vastavoima. Tässä tapauksessa päähenkilön, eli rikospoliisi Kolsin vastavoima on parittajat, Olga ja Igor. Lopuksi pelkästään Olga, koska Igor löytyy Venäjältä murhattuna. Se saikin poliisin vihdoinkin toimimaan, eli ratsaamaan Punaisen talon ja pidättämään Olgan. Aristoteleen kehittämä draaman kaari pätee tämänkin jutun lopussa. Rikospoliisi Kolsin katharsis on se, kun hän saa Olgan lukkojen taakse.

Kantolan (2003, 134) mukaan klassinen draaman kaari lähtee siitä, että kohtaaminen kohtaukselta pääjännite tiivistyy huippuunsa, jossa se jollakin tavalla ratkeaa ja tarinan jännite joko laukeaa tai kääntyy selvään laskuun. Tässä jutussa perinteisen draaman kaaren lisäksi juttuun toi dramaattisuutta poliisin esitutkintapöytäkirjoista saadut prostituoitujen kommentit.

Punaisen talon tarina – näin opettajista, sairaanhoitajista ja kotiäideistä valmennettiin Suomen kuuluisimpia seksityöläisiä -jutussa draaman kaari oli selkeä. Päähenkilön hybris oli halu sulkea bordelli ja saada sitä pyörittävät henkilöt vastuuseen ja vastavoimana toimivat sekä parittajat, että muut tutkintaa vastustavat tahot.

Dramaattisimmat kuvailut naisten työstä ja tuntemuksista on kirjoitettu preesensissä. Se on tehokeino, joka mielestäni pyrkii viemään lukija ikään kuin menneen tilanteen äärelle. Jutussa pallolettiin mielestäni onnistuneesti menneen ja nykypäivän välillä. Toimittaja oli haastatellut juttua varten Kolsin lisäksi aikalaisia, joiden kertomusten kautta hän pystyi kuvailemaan talon toimintaa ja miljöötä hyvin tarkasti.

5.3 Asiat täytyy esittää oikeassa järjestyksessä

Krautsukin juttu: *Oven takana odotti 69 Patriot-ohjusta – näin pelastuspäällikkö paljasti vahingossa kielletyn ohjuslastin, joka sekoitti Suomen*, on kaikista tutkimukseeni valituista artikkeleista eniten uutismainen. Sharon Wheelerin (2009, 4) featureluokittelun mukaan tämän kyseisen jutun voisi luokitella uutisfeatureksi, jossa paneudutaan perusteellisesti tarinaan uutisessa. Tai taustoittava feature, joka käsittelee ajankohtaista uutisaihetta perusteellisesti ja johon saattaa liittyä myös historiallista informaatiota.

Patriot-artikkelissa löytyy mielestäni elementtejä kummastakin featuretyypistä. Se on siinä mielessä historiallinen, että jutun Patriot-ohjukset löydettiin vuonna 2011, ja artikkeli on kirjoitettu vuonna 2017. Jutussa myös paneudutaan tarinaan, eli siihen, miten ohjukset löytyivät ja mitä sen jälkeen tapahtui. Tämä artikkeli on myös kaikista analysoimistani jutuista vähiten tarinallinen. Artikkelissa on paljon faktatietoja. Tästäkin tekstistä löytyy kuitenkin päähenkilö, pelastuspäällikkö Ilpo Tolonen, joka löysi Patriot-ohjukset.

Niin kuin kaikissa muissakin tutkimukseeni valituista artikkeleista, myös tässä ensimmäinen koukku, joka houkuttelee lukijan avaamaan jutun, löytyy otsikosta: *Oven takana odotti 69 Patriot-ohjusta – näin pelastuspäällikkö paljasti vahingossa kielletyn ohjuslastin, joka sekoitti Suomen.* Mielestäni etenkin otsikon jälkimmäinen osa herättää lukijan mielenkiinnon – Kielletty ohjuslasti, joka sekoitti Suomen. Se on mielestäni jopa ehkä hieman liioitteleva. Löytö tuskin sekoitti Suomea, vaikka se suuren mediahuomion saikin. Mutta kyseinen väite taatusti saa lukijan avaamaan jutun. Myös tekstin alku on vahva:

Ilpo Tolonen seisoj satamalaiturilla Suomen suurimmassa vientisatamassa Kotkassa. Elettin joulukuun loppua vuonna 2011, ja joulukuun oli aikaa vain muutama päivä. Tolonen tuijotti epäuskoisena sisään konttiin, jonka oven hän oli juuri avannut. Edessä oli neljä vihreää, maastokuvioitua laatikkoa.

Kontin ovessa olleesta taskusta löytyi rahtikirja, jossa ilmoitettiin laatikoiden sisältö: "Patriot missiles". Tolonen avasi toisen kontin oven, sitten kolmannen. Kaikissa odotti sama näky. Tolonen oli juuri löytänyt 69 huolellisesti pakattua Patriot-ohjusta, joiden ei todellakaan pitäisi olla Suomessa. Ohjukset olivat paketeissaan laukaisuvalmiina – niissä oli räjähdysaine ja ajopanos sisällä.

Lastin arvo olisi kymmeniä, ellei jopa satoja miljoonia euroja. (Krautsuk 2017, viitattu 24.3.2018.)

Tekstin alku on kuin suoraan toimintaelokuvasta. Päähenkilö löytää jotain odottamatonta: ohjuksia satojen miljoonien eurojen edestä. Jutun alussa pahaenteisen tunnelman luo maininta siitä, että ohjukset olivat löydettyäessä laukaisuvalmiita. Tämän kaltainen aloitus herättää lukijassa luultavasti hämmennyksen ja jännityksen tunteita. Nämä ovat tunteita, joita draamassa tulee myös Aristoteleen mukaan olla. Ari Hiltusen (1999, 34) mukaan Aristoteles määrittelee *Retoriikka*-teoksessa pelon (*fobos*) pahan ennakoinniksi, tuskaisuudeksi ja levottomuudeksi, joka johtuu lähestyvän (*nelontos*), uhkaavan vaaran mielikuvasta (*fantasia*).

Kun jännite on viritetty, siirrytään tekstissä taustoitukseen, eli siihen, miten ohjukset joutuivat Kotkan satamaan, ja miten ne löydettiin. Tekstissä kuvaillaan, kuinka ohjuksia kuljettanut laiva saapuu satamaan ja kuinka satamatyöntekijät alkavat lastaamaan laivaan järeitä kettinkejä. Kesken lastauksen ahtaajat kuitenkin huomaavat, että kettinki kipinöi voimakkaasti laivan reunaa vasten. Ahtaajat katsovat ruumaan, mistä löytyy irtonaisia pahvilaatikoita, joissa on räjähteen kuva. Ahtaajat keskeyttävät työnsä ja ottavat yhteyttä työsuojelutarkastajaan. Käy ilmi, että laatikot sisältävät liki 160 000 kiloa nitroguanidiini-nimistä massaräjähdettä ja se on lastattu päin honkia.

Hyvässä juonessa on Hiltusen (1999, 45) mukaan voimakas katastrofin uhka. Voi helposti sanoa, että 160 000 kilon lasti huonosti lastattua massaräjähdettä luo voimakkaan katastrofin uhan. Tekstissä kuitenkin venytetään jännitystä niin, ettei heti kerrota, miten räjähteiden kanssa toimitaan. Sen sijaan tekstissä syvennytään siihen, miksi räjähteet on pakattu huonosti, miten laiva on päässyt liikkeelle huonosti pakatun lastin kanssa edellisestä satamasta ja minkälaista tämä kyseinen räjähdde on ominaisuuksiltaan.

Jännityksestä huolimatta lukija luultavasi tietää, että tällä kertaa katastrofilta vältytään. Kyseessä on kuitenkin lähimenneisyydessä sattunut tapahtumasarja, joten jos Kotkan satama olisi räjähtänyt taivaan tuuliin nitroguanidiilastin vuoksi, olisi lukija siitä mitä luultavammin tietoinen. Tämän tyyppisessä jutussa jännityksen luominen on kuitenkin äärettömän hyvä ja tarpeellinen tehokeino. Ilman sitä ei juttu luultavasti olisi kiinnostanut lukijoita niin paljon kuin se on tehnyt.

Massaräjähdeiden löytyminen toimi jutussa myös hyvänä juonenkäänteenä – lisäjännityksenä ennen kuin lukijalle selviää se, mistä jutun alussa mainitut Patriot-ohjukset löytyvät ja mitä löytymisen jälkeen tapahtuu. Kun räjähteet on löydetty, päätetään ne purkaa laivasta ja lastata asianmukaisesti uudestaan. Kun koko lasti on purettu, kiinnittävät Ilpo Tolosen huomion kontit, joiden kyljessä on merkintä, jonka mukaan ne sisältävät raketteja. Tolonen päättää avata niistä yhden, koska hän haluaa varmistaa, että ne on lastattu paremmin kuin räjähteet. Kontista Tolonen löytää Patriot-ohjukset. Laivan kapteeni on mukana, kun ohjukset löytyvät, mutta hän ei sano sanaakaan.

Aristoteleen mukaan oikean nautinnon tuottaa juoni, joka kuvaa yhtä kokonaista loppuun suoritettua toimintaa. Toiminta on loppuun suoritettu ja kokonainen, kun siinä on alku, keskikohta ja loppu. (Hiltunen, 1999, 51). Pelko tai jännitys näyttelee tässä kohtaa merkittävää roolia. Hiltusen mukaan pelko merkitsee tarinan juonessa tavoitteen asettamista ja tulee ilmi tietynlaisena tavoitteeseen suuntautuneena toimintana (sama).

Jotta tekstin rakenteesta löytyy alku, keskikohta ja loppu, täytyy päähenkilöllä olla jokin tavoite. Tässä yhteydessä päähenkilö on Kotkan sataman pelastuspäällikkö Ilpo Tolonen ja tavoite on selvittää, miksi Patriot-ohjukset ovat tulleet Kotkan satamaan. Hiltusen (1999, 54) mukaan draaman, jokaisen kohtauksen, eli tässä tapauksessa tekstin juonenkäänteiden, on liityttävä tavoitteen saattamiseen.

Tässä kohtaa jutussa päästään siihen kohtaan, mikä ilmeisesti "sekoitti koko Suomen". Tolonen soittaa sisäministeriöön, mistä taas otetaan yhteyttä puolustusministeriöön. Sen jälkeen tieto saavuttaa hallituksen. Käy ilmi, että ohjuksille ei ole kauttakululupaa, minkä takia satamaan saapuu merivartiosto, poliiseja ja sotilaspoliiseja ja keskusrikospoliisi ja tulli alkavat tutkia tapausta. Kun räjähteet on saatu pakattua uudestaan, laiva saa kuitenkin jatkaa matkaansa, räjähteineen ja ohjuksineen. Kyseessä oli Saksan ja Etelä-Korean välinen laillinen asekauppa.

Tämän jutun ehdoton vahvuus on sen rakenteessa. Tapahtumat eivät kulje täysin kronologisessa järjestyksessä, mikä on hyvä. Jutun alussa kerrotaan niin sanottu pääpointti, eli se, että Kotkan satamasta löydettiin ohjuksia. Jännitettä kuitenkin nostetaan tekstissä niin, että jutussa palattiin löytöä edeltäviin tapauksiin eli siihen, kuinka laivan lastista löytyi aluksi huonosti pakattua massa-räjähdettä.

Joku olisi saattanut jatkaa tekstiä ohjusten löytymisestä suoraan siihen, mitä sen jälkeen tapahtui. Tai aloittaa koko teksti räjähteiden löytymisestä ja jatkaa tarinaa kronologisessa järjestyksessä eteenpäin. Jos juttu olisi aloitettu aiemmin mainituilla tavoilla, ei se tempaisisi lukijaa mukaan yhtä hyvin, kuin se nyt tekee. Jutun rakenne etenee muutenkin niin, että lukijalle ei heti kerrota, mitä seuraavaksi tapahtui vaan jännitystä pidetään yllä kertomalla faktoja esimerkiksi räjähteiden ominaisuuksista.

Jutun vetävyyden kannalta on siis suuri merkitys, missä järjestyksessä asiat esitetään. Hiltunen (1999, 194) selittää jännitteen roolin tärkeyttä tekstin rakenteessa Martin Esslinin *Draaman perusteet*-kirjan avulla. Esslinin (1980, 54–55) mukaan yleisön huomiokyvyn herättäminen ja ylläpitäminen synnyttämällä odotuksia ja jännitystiloja on kaikkein merkittävin ja välttämättömin puoli draaman rakennetta.

Etenkin tässä jutussa jännitteen rakentaminen oli tärkeässä roolissa. Ilman sitä juttu olisi mielestäni ollut kuin mikä tahansa uutinen, vaikka lähtöasetelma onkin mielenkiintoinen. Tekstin loppuosa ei jatku kuitenkaan ihan yhtä vahvasti kuin jutun alku- ja keskiosa.

Lopussa paneudutaan siihen, miksi laiva sai jatkaa matkaansa ja mikä koko ohjushötäkässä oli kummallista. Asiaa kysytään asiantuntijoilta ja Suomen viranomaisilta. Loppukin onnistuu herättämään lukijassa kysymyksiä, koska viranomaiset ovat niin vähäsanaisia koko ohjusasian suhteen. Viimeisissä kappaleissa asiaa käsitellään kriisinhallinnan asiantuntijan kanssa, joka ihmettelee ja kritisoi Suomen viranomaisten toimia asian käsittelyn suhteen. Tekstin loppuosa on siis melko uutismainen, mutta tässä tapauksessa ihan toimiva ratkaisu.

Ohjusjutussa perinteinen draaman kaari ei ollut niin vahvasti havaittavissa kuin muissa analysoimissani teksteissä. Alusta kyllä löytyi päähenkilön, eli pelastuspäällikkö Tolosen, hybris. Hänen ongelmansa oli se, että Kotkan satamassa oli ohjuksia, joiden ei kuuluisi olla siellä. Vastavoimaa tai konfliktia ei tekstissä sinänsä ollut. Paitsi ehkä se, että ohjukset saivat jatkaa matkaansa, vaikka olosuhteet niiden ympärillä olivat vähintäänkin epäselvät. Näin ollen katharsis jäi saamatta. Lopussa ei tullut helpotusta, vaan ilmaan jäi pikemminkin suuri kysymysmerkki.

5.4 Hyvä juttu herättää tunteita

Valitsin tämän artikkelin tutkimukseeni, koska toisin kuin muissa aineistoni jutuissa, tässä ei ole päähenkilöä. Juttuun on haastateltu neljää ihmistä, ja heistä jokainen pääsee äänen melkein yhtä paljon.

Kantolan (2003, 124) mukaan oleellista ns. hyvälle juonelle on luoda yhteys kuulijan omaan kokemusmaailmaan – tarinan tulee koskettaa kuulijan omaa kokemusta ja saada aikaan elämys tai tunne. Jo pelkästään jutun otsikko on sellainen, joka herättää lukijassa varmasti tunteita. Ajatus koirista, joita tapetaan niin brutaalisti, kuin hirttämällä tai polttamalla elävältä, järkyttää varmasti melko lailla ketä tahansa. Juttu alkaa espanjalaisten metsästyskoirien raadollisen elämän kuvailulla:

On vain yksi tehtävä. Yksi syy siihen, miksi on olemassa.

Tehtävän ansioista saattaa elää vuoden tai pari – tai jos hoitaa työnsä hyvin, ehkä hieman pidempäänkin. Kun tehtävä on suoritettu odottavat hirtto, elävältä polttaminen tai hylkääminen.

Sellaista on Espanjan ja jopa koko maailman kaltoin kohdelluimman koirarodun, galgon eli espanjanvinttikoiran kohtalo. (Jäntti, 2017, viitattu 9.4.2018.)

Otsikon ja jutun aloituksen sitoo yhteen pääkuva, jossa on nappisilmäinen metsästyskoira, joka tuijottaa kameraan alakuloisen näköisenä. Jutun alku vaikuttaa tehokkaasti lukijan tunteisiin. Ehkä jopa niin tehokkaasti, että lukijalle saattaa tulla sellainen olo, ettei hän halua lukea näin surullista juttua laisinkaan. Artikkelin ingressissä on otettu sekin vaihtoehto huomioon. Siinä mainitaan, että jutussa kerrotaan kolmen pelastuneen koiran tarina. Se toimiikin ensimmäisenä koukkuna – lukija voi hakea lohtua siitä, että on ainakin kolme koiraa, jotka ovat välttyneet otsikossa mainitulta kamalalta kohtalolta. Monia saattaa kiinnostaa myös se, minkälaisia kauheuksia nämä kolme pelastunutta koiraa ovat kokeneet ja mistä tässä kamalassa ilmiössä on ylipäätään kyse.

Juttu jatkuu taustoituksella – tekstissä kerrotaan, miksi koiria tapetaan ja kuvaillaan hyvin yksityiskohtaisesti tapoja, joilla koirat pääsevät hengestään. Taustoitusvaiheessa tekstissä pääsee ääneen ensimmäinen haastateltava, joka on eläinlääkäri ja kaltoin kohdeltujen espanjalaisten metsästyskoirien asiantuntija.

Koirien hirveiden olojen ja kohtaloiden kuvailun ohella tekstissä on kuvia metsästyskoirista, galgoista. Yksi seisoo ilman jalkaa ja toinen kököttää häkissä alistuneen näköisenä. Tässä tekstissä myös kuvien kautta pyritään vetoamaan lukijan tunteisiin vahvasti.

Jutussa ei ole selkeää päähenkilöä, vaan pääosassa ovat espanjalaiset, omistamiensa kaltoinkohdelemat metsästyskoirat. Nämä kaikki koirat voidaan kuitenkin mielestäni jollain tapaa käsittää jutun päähenkilönä. Tässä tarinassa jutun päähenkilön alkuasetelma on äärettömän surullinen. Ainoa tehtävä on olla hyvä metsästyskoira. Jos tehtävän hoitaa hyvin, saattaa elää useita vuosia ja jos siinä ei onnistu, on elinajanodote pari vuotta. Kummassakin tapauksessa loppu tulee olemaan kamala.

Aristoteleen määrittelemän draaman elementtejä on siis löydettävissä myös tässä artikkelissa. Päähenkilö, tässä tapauksessa koirat, herättävät lukijassa säälin tunteen. Hiltusen mukaan hyvässä draamassa yleisön säälin tunteen herättää moraalisesti hyvän henkilön epäoikeudenmukaisen kärsimyksen näkeminen. (1999, 38.) Viaton luontokappale taatusti täyttää tämän vaatimuksen.

Sääli merkitsee Hiltusen mukaan voimakasta myötäelämistä, josta käytetään myös nimitystä samastuminen ja eläytyminen. Samastuminen ja eläytyminen merkitsevät, että katsoja kokee samat tunteet kuin draaman henkilö. (1999,38.) Tässä tapauksessa lukija tuskin tuntee samaistumista näiden koirien kanssa, mutta tekstin tarkka kuvailu esimerkiksi tavoista, joilla koiria tapetaan, saa lukijan varmasti eläytymään tekstiin:

Yksi tunnetuimmista tappotavoista on pianonsoittaja. Jos galgo on juossut hyvin, se hirtetään korkealle. Vastaavasti huonosti juossut koira hirtetään alemmas niin, että sen takajalat juuri ja juuri koskettavat maata.

Puusta roikkuvan koiran varpaat juuri ja juuri yltävät maan pinnalle. Ohut lanka painuu hiljalleen syvemmälle ja syvemmälle galgon pitkään ja jäntevään kaulaan. Suunniltaan oleva koira tekee etujaloillaan pianonsoittoa muistuttavia liikkeitä. Kun koira ei enää jaksa olla piipillään se kuristuu. (Mari Jäntti, 2017, viitattu 11.4.2018.)

Jutun alku on melko raskasta luettavaa, mutta samalla koukuttava. Aihe on sellainen, joka järkyttää mieltä, eikä rankkaa kuvailua koirien huonosta kohtelusta välttämättä halua lukea äärettömän pitkään. Jossain vaiheessa lukija kaipaa helpotusta. Alkukappaleiden jälkeen juttu jatkuu hieman lohdullisempana, Espanjan kaduilta siirrytään Kajaaniin ja kolmen pelastuneen koiran tarinoihin.

Seuraavat kolme kappaletta tekstissä käsittelevät jokaisen pelastuneen koiran taustoja ja elämää Suomessa. Nämäkään kappaleet eivät päästä lukijaa helpolla. Koirien pelastustarinoiden ohessa kerrotaan niiden lajitovereista, joille ei ole käynyt niin hyvin. Jokaisessa kappaleessa kerrotaan myös siitä, mitä nämä Suomeen päässeet koirat ovat kokeneet Espanjassa.

Tässä jutussa tehokeinoina on käytetty paljon hyvin kuvailevaa tekstiä sekä menneen ja nykypäivän vaihtelua. Molemmat toimivat mielestäni tällaisessa juttutyypissä äärettömän hyvin. Menneeseen palaaminen toimii tekstissä hyvin takaumina, jotka paljastavat päähenkilön kokemat traumaattiset tapahtumat, joista hän on kuitenkin pelastunut. Seuraavassa tekstikatkelmassa on esimerkki molemmista tehokeinoista.

Tappotarhan ovella vapisi laiha galgo muutaman muun lajitoverinsa kanssa. Koiran jalka oli murtunut. Lisäksi sen kasvoissa ja selässä oli piiskaamisesta syntyneitä arpia. Ovi avattiin ja koirat kuljetettiin ahtaisiin häkkeihin kunnalliselle tappotarhalle, perreralle, mahdollisesti satojen muiden galgojen joukkoon.

Siirin etutassu on murtunut Espanjassa. Jalassa oli vanha murtuma, jota ei ole hoidettu ja jalka on luutunut väärään asentoon.

Siiri oli yksi onnekaista. Espanjalainen turvatarha Galgos del Sur pelasti sen ja nyt Siiri seisoo ylväänä, mutta samalla epäluuloisena kajaanilaisen Elsi Hirvosen rinnalla.

– Löysin Siirin Galgos Dél Fenix -järjestön kautta. Siirin lisäksi oli myös muutama muu galgo vaihtoehtona, mutta Siiriin rakastuin heti. Siinä oli jotain sellaista, joka sai tuntemaan, että se sopii meidän laumaamme, Hirvonen kertoo. (Mari Jäntti, 2017, viitattu 11.4.2018.)

Mitä voimakkaampaa eläytyminen on, sitä tehokkaammin draama tuottaa nautintoa. Kuitenkin Aristoteleen mukaan katsoja on vapautettava säälistä ja pelosta, jotta katharsis syntyisi ja oikea nautinto toteutuisi kokonaisuutena. Katharsis on tragedian tunnehuipentuma. Katharsis-termi tarkoittaa puhdistumista. (Hiltunen, 1999, 41–42.)

Tässä jutussa katharsis ei ole niin yksiselitteinen. Juttu ei saa onnellista loppua, Espanjassa metsästyskoirien kohtelu on edelleen hirveää ja moni koira tapetaan syyttä tai hylätään, kun se ei enää palvele omistajan haluamalla tavalla.

Journalistinen sisältö perustuu aina faktoihin, eikä onnellista loppua voi kirjoittaa silloin, jos sitä ei ole. Näkisin, että tässä artikkelissa on kuitenkin tarinoita tarinan sisällä. Päätarinan juoni on se, että Espanjassa metsästyskoirien elämä on rankkaa ja epäoikeudenmukaista. Päätarinan sisällä on kuitenkin kolme eri tarinaa kolmesta eri koirasta. Näiden tarinoiden avulla lukija ehkä saa katharsiksen – ne ovat selvinneet turvaan.

Jutun lopussa on myös toiveikkuutta. Tekstissä mainitaan, että nuoremmat sukupolvet ovat tietoisempia eläinten oikeuksista ja erilaiset eläintarhat kampanjoivat espanjalaisissa kouluissa ja pyrkivät valistamaan nuoria. Lopussa myös kerrotaan, miten suomalaiset voivat auttaa näitä koiria.

Tämän tyyppisessä ilmiöjutussa, jossa ei ole selkeää päähenkilöä, ei myöskään perinteinen draaman kaari ole niin helposti muodostettavissa. Eikä se välttämätön olekaan. Tämän jutun rakenne oli muodostettu niin, että alussa kuvailtiin ilmiötä ja sen syitä ja seurauksia. Keskikohdalla oli kolmen pelastuneen koiran tarinat, joiden lomassa jatkettiin ilmiön käsittelyä. Tekstin loppuosassa paneuduttiin siihen, miten ongelma voitaisiin ratkaista.

Mats Ekströmin journalismin kolme moodia: informaatio, tarinankerronta ja attraktio olivat mielestäni kaikki läsnä tässä jutussa. Attraktiona toimi koirien kamalat olot, jutussa oli tarinallisia elementtejä ja teksti sisälsi myös paljon olennaista informaatiota.

Myös Ekströmin määrittelemiä ominaisuuksia, joita voidaan käyttää tarinallisessa journalismissa, löytyy tästä jutusta – tekstin järjestys on koukuttava, tarinassa on hyvä vastaan paha -asetelma, jutusta löytyy sellainen lopetus, joka antaa vastauksia jutussa esitettyyn ongelmaan ja tarinat tapahtuvat samanaikaisesti useilla eri tasoilla.

6 TEEMAHAASTATTELUIDEN TULOKSET

Tutkimukseni tulososiossa paneudun siihen, mitä sain teemahaastatteluissa selville. Haastattelin kolmea Ylen toimittajaa, jotka työskentelevät Kajaanissa, Kotkassa ja Oulussa. Oulussa työskentelevä Mari Jänntti on minun kollegani.

Kaikki kolme haastateltavaa tekevät kirjoittamisen lisäksi aika ajoin editointityötä. Se on tutkimukseni kannalta hyvä juttu, koska omien todella paljon luettujen juttujensa lisäksi he ovat myös editoineet monia muiden kirjoittamia featurejuttuja. Näin ollen luulen, että heillä on hyvä käsitys siitä, minkälaiset asiat vaikuttavat siihen, että juttuja luetaan paljon.

Esittelen tulososiossa tärkeimmät haastatteluissa esiin tulleet teemat, jotka vaikuttavat haastateltavien mielestä eniten juttujen luettavuuteen. Haastateltavien vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia ja jutun aihe, rakenne ja tekstissä käytetyt tehokeinot olivat selkeästi ne asiat, jotka vaikuttavat heidän mielestään eniten siihen, että juttua luetaan paljon.

Käyn tulososiossa läpi jutun aiheen, rakenteen ja tehokeinojen lisäksi läpi myös jonkin verran muita luettavuuteen vaikuttavia asioita. Käsittelen esimerkiksi sitä, minkälainen toimittajien työprosessi pitkien featurejuttujen kanssa on, koska sieltä löytyi mielestäni muutamia asioita, jotka selkeästi korreloivat sen kanssa, miten paljon juttuja luetaan.

6.1 Aihe on kaikki kaikessa

Olitpa sitten kuinka hyvä kirjoittaja tahansa, ei tekstistä saa kovinkaan luettua, jos se tehdään sellaisesta aiheesta, joka yksikertaisesti ei kiinnosta ketään tai joka kiinnostaa vain pientä joukkoa ihmisistä. Krautsukin mielestä jutun aihe on yksi tärkeimmistä tekijöistä jutun luettavuuden kannalta.

Aihetta valittaessa täytyy lähtökohtaisesti miettiä, että se on laajoja joukkoja kiinnostava. Aika monet aiheet tulevat omasta arkikokemuksesta tai jonkun muun. Että joku kertoo jostain asiasta ja sitten ajattelen, että tuostahan voisi tehdä jutun. Yleensä jos ihmiset puhuvat jostain, kiinnostaa se laajemminkin. Ja tietty jos joku ilmiö pomppaa esiin, josta itse ajattelen, että tästä ei hirveästi ole kirjoitettu, niin sellaista mielellään lähden aina selvittämään. (Satu Krautsuk.)

Karjalainen on samoilla linjoilla Krautsukin kanssa, aihe on tärkeä. Hän kuitenkin painottaa, että hyvä aihe ei ole automaattisesti tae hyvälle jutulle.

Paljon riippuu siitä, miten esität asiat ja minkälaisia kysymyksiä osaat esittää haastateltavalle. Että saatko siitä mitään irti. Mutta hyvä aihe, josta itse innostut ja tiedät, että siitä on tietoa saatavilla, niin on se tosi tärkeä. (Jonna Karjalainen.)

Jotkut aihealueet ovat sellaisia, joista Krautsukin mukaan tietää aina, että ne kiinnostavat lukijoita. Hän kertoo, että sellaisia aiheita ovat muun muassa liikenteeseen liittyvät aiheet. Lapsiperheaiheet ovat Krautsukin mukaan melkein poikkeuksetta luettuja, etenkin kasvatusaiheet, jotka leviävät hänen mukaansa hyvin somessa. Sen lisäksi traagiset ihmistarinat kiinnostavat ja puhuttavat Krautsukin mukaan ihmisiä.

Välillä myös hieman erikoisemmat aiheet kiinnostavat suurempaa yleisöä. Jäntti kertoo, että yksi sellainen aihe oli hänen oma juttunsa miehestä, joka keräilee muumimukeja.

Oudot ilmiöt kiinnostavat ihmisiä. Se saattaa olla jokin pienikin juttu, esimerkiksi jos joku luonnon eläin on tehnyt jotain hassua. Sellaiset hassut ja kepeät aiheet houkuttelevat lukijoita rankkojen aiheiden lisäksi. (Mari Jäntti.)

Hyvä aihe vaikuttaa siis olevan sellainen, josta lukija saa jonkinlaista tarttumapintaa. Joko se koskettaa jollain tapaa hänen omaa elämäänsä tai hän pystyy samaistumaan esimerkiksi jutun päähenkilöön. Myös erikoiset ilmiöt, tarinat ja tapahtumat ovat sellaisia aiheita, joista ihmiset haluavat lukea.

6.2 Otsikko kutsuu lukemaan

Otsikko on avainasemassa juttujen luettavuuden kannalta. Vaikka jutun sisältö olisikin äärettömän hyvä, jää hyvä teksti lukematta, jos sitä ei klikata auki. Se, minkälainen on hyvä otsikko, riippuu paljon juttutyypistä. Featureissa otsikko voi olla hieman pidempi ja kuvailevampi, mutta uutismaisessa jutussa otsikon on hyvä olla yksinkertainen ja informatiivinen. Karjalainen summaa hyvän otsikon niin, että se on selkeä, paljastaa tarpeeksi, mutta ei missään nimessä liikaa.

Siihen pätee samat jutut kuin leipätekstiinkin: siinä on käytetty hyvää suomen kieltä ja se on faktaa. Otsikolle pitää myös löytyä leipätekstistä katetta ja sen pitää olla imevä. (Jonna Karjalainen.)

Jäntti on samaa mieltä Karjalaisen kanssa siitä, että otsikosta täytyy käydä ilmi, mitä juttu käsittelee, mutta se ei saa paljastaa liikaa. Sen lisäksi Jäntin mielestä hyvässä otsikossa kannattaa mainita ihminen ja se, mitä hän on esimerkiksi tehnyt tai kokenut.

Krautsuk taas pyrkii pitkissä ja tarinallisissa jutuissa sisällyttämään tarinan lyhyesti otsikkoon, jotta lukija ymmärtää jo otsikosta, mistä juttu kertoo. Krautsuk nostaa otsikkoon myös mielellään mielenkiintoisia yksityiskohtia tai sitaatteja. Pituudella ei hänen mukaansa ole merkitystä otsikossa.

Jos pitkällä tulee kiinnostavampi kuin lyhyellä niin kyllä minä sen pitkän laitan. Joskus se vaan vaatii, että otsikossa on merkkejä paljon, että saa siihen kiinnostavuuden mukaan. (Satu Krautsuk.)

Kaikissa tutkimukseeni valituissa jutuissa otsikot olivat melko pitkiä ja ne kaikki olivat kaksiosaisia. Kaikissa otsikoissa oli myös jonkinlainen koukku, joka houkutteli lukijan klikkaamaan sen auki. Otsikoissa oli yhteistä myös se, että niihin oli nostettu joko tekijä tai kokija.

6.3 Jutun pitää kulkea kuin juna

Kaikki haastateltavat olivat samaa mieltä siitä, että tekstin rakenteella on suurin rooli jutun luettavuuden kannalta. Hyvä aihe ja mielenkiintoiset haastateltavat eivät kuitenkaan riitä, jos asiat on kerrottu tylsästi tai muutoin huonosti.

Hyvässä jutussa täytyy Karjalaisen mukaan olla houkutteleva aloitus. Hänen oman kokemuksensa mukaan jutun alkuun kannattaa laittaa sellainen asia, mikä on jäänyt päällimmäisenä mieleen esimerkiksi henkilövetoisen jutun haastattelusta.

Mielestäni kannattaa luottaa siihen, että se, mitä haastattelusta muistaa jälkikäteen parhaiten, on luultavasti sellainen asia, minkä lukija haluaa myös tietää. Kannattaa siis aloittaa siitä koukuttavimmasta tai mieleenpainuvimmasta asiasta. (Jonna Karjalainen.)

Rakenteessa on Karjalaisen mukaan tärkeää, että se on vetävä. Hän kertoo itse kirjoittavansa niin, että kappaleen loppu on aina sellainen, että ihminen jää odottamaan, mitä tapahtuu seuraavaksi. Hyvässä jutussa tarinan pitää Karjalaisen mielestä kantaa alusta loppuun saakka, eikä tekstiä tule pitkittää vain sen vuoksi, että haluaa jutusta pitkän.

Jutun pitää kulkea kuin juna. Siinä kohtaa, jos alkaa itse miettimään, että sopiikohan tämä tähän tekstiin ja onko tämä oleellista, niin luultavasti ei ole. Silloin on hyvä, vaikka keskustella jutusta toisen kanssa. Se on tärkeää, että keskustelee jonkun ihan ulkopuolisen ihmisen kanssa tekstin rakenteesta. (Jonna Karjalainen.)

Pitkän featurejutun rakenteessa on Jäntin mukaan tärkeää muistaa tekstin jäsentely. Hänen mielestään tekstissä voi liikkua ajasta, paikasta ja tilanteesta toiseen, mutta rakenteen pitää olla jäsenelty, niin ettei se ole epäselvä – jokaisesta kappaleesta tulee löytyä merkitys, miksi se on juuri siinä kohdassa.

Tekstin hyvän rakenteen kannalta myös lauseiden pituudella on Karjalaisen mielestä merkitystä. Hän itse kertoo leikittelevänsä teksteissään lausemitoilla niin, että tekstissä on välillä todella lyhyitä lauseita ja välissä pidempiä lauseita. Myös Jäntti suosii tällaista tyyliä kirjoituksissaan. Hänen mielestään lausemittojen vaihtelu rytmittää tekstiä, jolloin teksti näyttää ja kuulostaa paremmalta.

Krautsukin mukaan hyvässä jutussa täytyy olla koukkuja matkan varrella. Koukut voivat olla monenlaisia – esimerkiksi tekstin taitto oikealla tavalla voi toimia sellaisena. Krautsuk kertoo, että hän esimerkiksi jättää kuvan tai noston, niin että se katkaisee tekstin sillä tavalla, että lukijan on pakko jatkaa kuvan yli saadakseen tietää, miten teksti jatkuu.

Toinen tärkeä asia, mikä vaikuttaa jutun lopputulokseen, on Krautsukin mukaan se, että kysyy haastateltavilta oikeat ja kiinnostavat kysymykset. Hän painottaa myös sitä, että tekstistä täytyy karsia kaikki epäolennaiset asiat pois.

Meidänkin toimituksessa tapahtuu aika usein sitä, että laitetaan ihan kaikki tekstiin, mitä haastateltava on sanonut ja se on todella tylsää. Tekstin luettavuuden kannalta on parempi kirjoittaa pelkästään ne kiinnostavat kohdat ja nekin mahdollisimman lyhyesti. Pitkissä featurejutuissa täytyy myös kysyä tosi vaikeita kysymyksiä jutun päähenkilöltä. Ne täytyy kysyä, koska ne ovat sellaisia kysymyksiä, jotka ihmisiä kiinnostaa ja sellaisia joita ihmiset ei itse kehtaisi kysyä. (Satu Krautsuk.)

6.4 Tehokeinot ovat jutun mauste

Tehokeinoja, eli asioita, joilla tekstistä saadaan vetävämpi, mielenkiintoisempi tai vaikka koskettavampi, on monia. Karjalainen, Krautsuk ja Jäntti kertovat, että aina tehokeinojen käyttö ei ole tietoista, vaan ne tulevat useimmiten automaattisesti selkäytimestä.

Krautsuk kertoo, että joitakin tehokeinoja hän käyttää myös tietoisesti ja yksi niistä on koukut. Yhtenä koukkuna Krautsuk käyttää aiemminkin mainittua taittoa: eli kuvat ja nostot asetellaan tekstiin niin, että lukijan täytyy jatkaa tekstiä eteenpäin, jotta hän saa esimerkiksi vastauksen johonkin tekstissä aiemmin mainittuun asiaan. Krautsukilla on myös muitakin tapoja koukuttaa lukija.

Yksi tapa on se, että vuorottelen nykypäivää ja mennyttä. Ja jätän koukkuja niin, että kun aika vaihtuu, on lukijan pakko lukea eteenpäin, että hän pääsee siihen kohtaan, mikä vastaa siihen koukkuun. Siinä saattaa olla kappale tai kaksikin välissä ennen kuin siihen koukkuun saa vastauksen. Teen myös usein niin, että nostan johonkin kappaleeseen myöhemmästä tekstistä jonkin mielenkiintoisen asian, ja kerron siitä vain sen verran, että teksti pitää lukea sinne saakka, missä kerrotaan kunnolla, mihin se koukku viittaa. (Satu Krautsuk.)

Myös Karjalainen suosii tehokeinoina teksteissään nykypäivän ja menneen ajan vuorottelua. Hänen mielestään esimerkiksi elämäntarinatyypisissä henkilöjutuissa kertominen kannattaa usein aloittaa jostain muusta kuin lapsuudesta. Karjalainen kertoo myös omien havaintojen tuomisen tekstiin olevan sellainen tehokeino, jota hän käyttää paljon.

Haluan tuoda havaintojen kautta haastateltavan persoonan ja äänen kuuluviin. Havainnot ovat sellaisia, että ne tuovat lukijalle sen tunteen, että hän on itse ollut paikan päällä tai, että seuraa mitä haastateltava tekee pihallaan tai että lukija itse keskustelisi jutun päähenkilön kanssa. (Jonna Karjalainen.)

Yksi tehokeino, mitä ei usein välttämättä edes mielletä sellaiseksi, on haastateltavan sitaatit. Karjalaisen mielestä haastateltavan suuhun kannattaa laittaa vaan ne parhaat palat – asiat, joita ei itse pystyisi paremmin sanomaan.

Jäntti käyttää tehokeinoina teksteissään mielellään koukkuja ja kuvailevaa tekstiä. Sen lisäksi hän kertoo käyttävänsä tehokeinoina kysymyksiä.

Kysymykset voivat olla toteavia tai sellaisia, että ihminen alkaa niiden avulla miettimään jotain asiaa tarkemmin. Käytän testeissäni myös aika paljon luetteloita, etenkin juttujen alussa. Käytän myös kielikuvia jonkin verran, asiat voi sanoa monella tavalla. (Mari Jäntti.)

Hyvä juttu vetoaa myös jollain tavalla lukijan tunteeseen. Karjalainen kertoo laittavansa myös omaa tunnettaan peliin, kun hän kirjoittaa juttua. Lukijan tunteen voi Karjalaisen mielestä herättää monella tapaa, mutta tärkeää hänen mielestään on se, että juttu pysäyttää lukijan. Tunne voi toimia laukaisijana jollekin suuremmalle. Karjalainen ajatteleekin, että onnistunut juttu saa myös lukijan toimimaan tai oppimaan ja oivaltamaan jotain uutta ympäröivästä maailmasta - tai vaikkapa itsestään.

Tunteiden herättäminen jutussa saattaa sitoa aiheen paremmin lukijan henkilökohtaiseen elämään ja kokemuksiin. Se on Krautsukin mielestä tärkeää, koska muuten juttu saattaa tuntua lukijasta todella etäiseltä asialta omaan elämäänsä nähden.

On tärkeää, että juttu menee syvälle lukijaan ja että se koskettaa. Kun itsekin luen jotain tosi surullista juttua, niin luen sen loppuun saakka koska se järkyttää omaa mielenrauhaani. Siinä on se syy, että miksi sen jaksaa lukea loppuun saakka. (Satu Krautsuk.)

Kuvailevalla ja tarinallisella kirjoitustyyllillä voi Jäntin mielestä vedota helpoiten ihmisten tunteisiin. Kuvaileva kerronta elävöittää tekstiä, mutta senkin kanssa kannattaa olla varovainen. Liika kuvailu ei enää toimi tehokeinona vaan ennemminkin lukijan väsyttäjänä.

Minä editoin yhden toisen ihmisen tekemää juttua, jossa oli tosi pitkästi kuvailtu jutun päähenkilön pihaa, tyyliin kukkanen kukkaselta. Ei saa mennä överiksi siinäkään, vaan sopiva määrä kuvailua ja niin, että mielenkiinto pysyy yllä. Ja, että lukija pystyy menemään sen ihmisen maailmaan sitä kautta, että se näkee...Tai pystyy kuvittelemaan, että mitä se ihminen näkee. (Satu Krautsuk.)

6.5 Konteksti lisää jutun vaikuttavuutta

Tunteita herättäviä ihmistarinoita on maailma pullollaan, mutta usein se ei riitä. Journalistisessa sisällössä täytyy olla myös jonkinlainen konteksti, joka sitoo ihmisen tarinan laajempaan yhteiskunnalliseen ilmiöön tai joka tuo jutulle uutisarvoa. Joku sellainen asia, jonka avulla ihminen ymmärtää, miksi hän lukee juttua juuri nyt.

Krautsuk on sitä mieltä, että tarinallisestakin jutusta tulee aina parempi, jos siihen löytyy jokin konteksti. Joskus se saattaa olla kuitenkin haastavaa. Krautsuk kertoo, että yhteen hänen tuoreimmista jutuistaan kontekstin löytäminen oli aluksi hieman hankalaa. Juttu kertoi nuorista, jotka ajoivat Kotkan satamassa vuonna 1987 autolla satamalaiturilta veteen, ja yhtä lukuun ottamatta kaikki kuolivat.

Mietittiin tosi paljon sitä, että miksi me kerrotaan tällainen vanha tragedia. Mutta siihen liittyi se, että tapahtuma-aikaan ei kerrottu, että viranomaiset toimivat liian hitaasti koska he eivät uskoneet tyttöä joka soitti apua puhelinkopista ja avun saaminen viivästyi puoli tuntia. Silloin se oli todella iso juttu ja kaikki ihmettelivät, että miten siinä kesti tunti ennen kuin nuoret saatiin ylös vedestä. Toki siinä jutussa käsiteltiin myös 112-sovellusta, joka oli ehkä vähän päälle liimattu. Mutta onhan se toisaalta niin, että kännykät ovat aika isossa roolissa

kaikissa pelastustehtävissä. Tietenkin jos törmää sellaiseen hyvään juttuun, johon ei löydy mitään kontekstia, niin toki se harmittaa, jos esimies päättää, ettei tällaista julkaista. (Satu Krautsuk.)

Jäntti ajattelee, että se helpottaa toimittajan omaa työtä, jos esimerkiksi ihmistarinan saa liitettyä johonkin laajempaan kontekstiin. Hän ei kuitenkaan usko, että konteksti tekee jutusta luetumman, verrattuna siihen, että artikkelissa olisi pelkkä ihmisen tarina.

Lukija ei ehkä aina ymmärrä kaivatakaan jotain tieteellistä tietoperustaa tai asiantuntijaa juttuun, jos se ihmistarina kertoo asiasta tarpeeksi. Mutta jos mietin itseäni lukijana, niin haluan tietää muutakin kuin esimerkiksi ihmisen masennuksesta. Eli on parempi, jos jutussa on aina jokin laajempi konteksti mukana. (Mari Jäntti.)

Karjalaisen mielestä jutun konteksti kertoo lukijalle, miksi se on hänelle merkityksellinen. Konteksti myös lisää hänen mielestään jutun vaikuttavuutta. Jos jutussa on esimerkiksi valtakunnallinen konteksti, kiinnostaa se Karjalaisen mukaan todennäköisemmin isompaa joukkoa ihmisiä. Kontekstin avulla pienikin asia voi saada isot mittakaavat.

Siihen, miten paljon juttua luetaan, vaikuttaa jonkin verran myös jutusta riippumattomat asiat, kuten julkaisuajankohta ja sosiaalinen media. Jos jutusta odottaa megahittiä, kannattaa julkaisu-aika miettiä Karjalaisen mukaan tarkkaan.

Hyvä juttu tietty aina löytää lukijansa. Mutta siinä on se ero, että timanttisella ajoituksella voit saada jutulle monikertaiset määrät lukijoita. Ihmisten median käytön tutkiminen on tärkeää. Että jos miettii, istuuko ihminen julkaisuajankohtaan keittiönpöydän ääressä rauhassa lauantaiaamuna, verrattuna siihen, että julkaiset jutun arkena 4-5 aikaan iltapäivällä, niin ihmiset ovat kaupassa ja muualla. (Jonna Karjalainen.)

Jäntin mukaan eri juttutyyppeiden julkaisu on hyvä ajoittaa tiettyyn ajankohtaan. Uutiset kannattaa hänen mukaansa useimmiten julkaista aamupäivällä tai ihan aamusta ja pidemmät jutut myöhempäin ajankohtaan tai viikonloppuisin. Se, miten paljon juttua jaetaan sosiaalisessa mediassa, vaikuttaa Jäntin mukaan myös jutun lukutunteihin.

Krautsuk ja Karjalainen kertovat, että he jakavat itse omia juttujaan esimerkiksi Facebook-ryhmissä. Krautsuk kertoo valikoivansa ryhmät jutun kohderyhmän perusteella, eli esimerkiksi perheaiheita hän jakaa perheaiheisiin ryhmiin.

Some-jaot vaikuttavat ihan hirveästi jutun lukuaikoihin. Ja siihen, että se löytää oman kohdeyleisönsä. Varsinkin nykyään on tärkeää, että jutut löytäisi myös ne nuoret lukijat ja uudet sukupolvet, jotka eivät välttämättä käytä paljon Ylen palveluita, vaan lukevat uutisensa iltapäivälehdistä. Sosiaalisen median kautta tavoittaa uusia yleisöjä ja siellä voi myös kohdentaa jutun markkinointia. (Jonna Karjalainen.)

6.6 Keskustelu, taustatyö ja editointi

Koska kaikkiin juttuihin tehdään jonkinlainen työprosessi, minua kiinnosti etenkin se, kuinka samantapaisia tai erilaisia haastateltavieni työprosessit pitkien juttujen kirjoittamisessa on. Kaikilla haastateltavillani pitkän jutun työprosessin aloitus on hyvin samankaltainen. Ensin tehdään taustatyö, eli etsitään aiheesta aiemmin kirjoitettuja juttuja, sekä muuta aiheeseen liittyvää tietoa.

Toimituksessa työn alla olevasta aiheesta keskustelu on Karjalaisen mielestä tärkeää. Hän kertoo keskustelewansa kollegoidensa kanssa muun muassa siitä, mikä aiheessa kiinnostaa ja mitä siitä tiedetään etukäteen. Krautsuk taas sanoo miettivänsä kysymykset taustatyön jälkeen hyvin tarkkaan – ensimmäisenä kaikista ikävimmät kysymykset, joihin hän ehdottomasti haluaa vastauksen. Jäntin seuraava vaihe taustatyön tekemisen jälkeen on haastateltavien etsiminen. Sopivan löytäminen on hänen mukaansa usein haastavaa.

Etenkin laajoissa featurejutuissa haastateltavia on tyypillisesti useita. Krautsuk, Karjalainen ja Jäntti kertovat, että heidän työprosessiinsa kuuluu, että he keskustelewat haastateltavien kanssa yleensä useamman kerran ennen jutun julkaisua.

Saatan soittaa haastateltavalle aika montakin kertaa ennen kuin menen haastattelemaan hänet kasvotusten. Siinä vaiheessa, kun alan kirjoittamaan juttua, saatan vielä soitella perään kysyäkseni lisäkysymyksiä. (Satu Krautsuk.)

Karjalaisen mielestä ennakkohaastatteluiden tekeminen on tärkeää. Niiden avulla haastateltavasta tai esimerkiksi jostain ilmiöstä saa jo jonkinlaisen käsityksen ennen kuin menee tekemään haastattelun kasvotusten.

Jos olen tekemässä juttua henkilön kautta, saatan soittaa esimerkiksi haastateltavan hyväälle ystävälle etukäteen. Sillä tavalla voin syventää aihettani hyvin. Toimittajien ei pitäisi pelätä tehdä tämän kaltaista ennakkotyötä. (Jonna Karjalainen.)

Jos haastateltavia on paljon, myös sillä tuntuu olevan merkitystä, missä järjestyksessä haastattelut tehdään. Krautsuk kertoo, että hän haastattelee featurejutuissa aina ensimmäisenä ”keissin”, eli henkilön, jonka kautta jokin tarina tai ilmiö kerrotaan. Vasta sen jälkeen hän alkaa selvittämään uutiskontekstia tai laajempaa näkemystä omaavia asiantuntijoita, jotka liittyvät aiheeseen sen perusteella, mitä henkilö on kertonut.

Se, tekeekö ihmisen vai asiantuntijoiden haastattelut ensimmäisenä, riippuu Karjalaisen mukaan aiheesta. Joskus henkilön haastattelu saattaa herättää niin paljon kysymyksiä, että asiantuntijoiden haastattelut kannattaa tehdä Karjalaisen mielestä jälkikäteen. Haastatteluiden järjestys riippuu hänen mukaansa paljon siitä, kummalla haluaa täydentää juttua.

6.6.1 Työprosessin kesto vaihtelee

Pitkän featurejutun kirjoittaminen vaatii paljon työtä. Mitä pidempi juttu on, sitä enemmän siihen kuuluu materiaalia, haastatteluita ja editointia. Pitkä tekstin valmiiksi saamiseen menee useimmiten päiviä, joskus jopa viikkoja tai kuukausia. Kaikkien haastateltavieni toimituksissa on hyvä editointikulttuuri. Ennen jutun julkaisua useampikin ihminen saattaa lukea jutun ja sen jälkeen toimittajalle saatetaan antaa muutosehdotuksia tai pyytää lisätietoa jostain asiasta.

Työprosessiin kuuluu tietty se loputon tekstin hiominen. Katsotaan pitääkö vaihtaa kappaleten paikkaa ynnä muuta sellaista. Ja se on tärkeää, että toinen lukee sun juttua ja käydään keskustelua siitä, että onko esimerkiksi rakenteessa jotain toista häiritsevää. (Jonna Karjalainen.)

Vaikka featurejutun tekemiseen saa kulutettua aikaa paljon, ei niihin ainakaan Ylellä ole aina mahdollisuutta paneutua äärettömän pitkäksi aikaa. Haastateltavani kertovat, että juttuprosessien pituus vaihtelee riippuen aiheesta ja siitä, mitä muuta työn alla on. Krautsuk kertoo, että esimerkiksi juttu Punaisen talon tarinasta vei aikaa noin kaksi kuukautta.

Punaisessa talossa oli tosi paljon matskua haalittavana, kun käräjiltä piti hakea käräjäpaperit ja sitten poliisilta kuulustelupöytäkirjat. Mutta luin niitä kyllä kotonakin viikonloppuna iltalukemiseksi, että se meni vähän omallekin ajalle. (Satu Krautsuk.)

Tyypillisesti pitkän featurejutun työprosessi kestää kaikilla haastateltavillani useampia päiviä. Harvemmin viikkoja tai kuukausia. Jäntti kertoo, että jos hän saa keskittyä pelkästään jutun kirjoittamiseen ja kaikki sujuu muuten suunnitellusti, saa hän pitkänkin featurejutun tehtyä noin neljässä työpäivässä.

6.6.2 Lukutuntien mittaaminen motivoi

Yle mittaa jokaisen julkaistun jutun lukutunnit, eli miten monta tuntia juttua on yhteensä luettu. Ja sen, kuinka pitkälle juttua on luettu. Kaikki haastateltavani kertovat, että lukuaikojen mittaaminen toimii hyvänä motivaattorina omalle työlle. He myös seuraavat lukuaikoja itse aktiivisesti. Krautsuk kertoo, että lukuaikojen mittaaminen on vaikuttanut todella paljon hänen omaan työskentelynsä.

Silloin kun laskettiin vaan klikkejä, niin eihän silloin ollut mitään käsitystä siitä, miten paljon juttuja luetaan. Vai että klikkaako lukijat jutun vaan auki ja katsoo sitä vähän alusta ja lähtee pois. Yritän tietoisesti nykyään tehdä koko tekstin mahdollisimman kiintoisaksi. Tavaltaan oma pyrkimys on koko ajan se, että se luettaisiin ainakin 80 prosenttiin asti, oli minkälainen juttu tahansa. Jos artikkelia on luettu vain 60 prosenttia, mietin heti, että olisi pitänyt kirjoittaa paremmin. (Satu Krautsuk.)

Karjalaisen mielestä omien juttujen lukuaikoja seuraamalla, voi myös kehittää omaa työskentelyään.

Jos diagrammissa, josta näkee, kauanko ihminen on jutussa viihtynyt, tapahtuu notkahdus siinä jutun keskivaiheilla, voi miettiä, että tulikohan tehtyä jokin virhearvio. Voi miettiä, että onko teksti vetävää tai kulkeeko juttu tässä kohti hyvin eteenpäin. Se auttaa tekemään paremmin, kun voi mitata, että mikä se suunta on tällä hetkellä. Tärkeää on miettiä myös niiden floppien kohdalla, että mikä tässä meni vikaan ja ottaa oppia omista virheistä. (Jonna Karjalainen.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimustulosteni perusteella haastateltavien ajatukset siitä, mikä tekee nettijutusta luetun, olivat hyvin samankaltaisia. Dramaturgia-analyysini tulokset tukivat haastateltavien näkemyksiä.

Tulosten perusteella aihe, tekstin rakenne ja työprosessi vaikuttavat eniten siihen, miten paljon juttua luetaan. Tuloksista käy ilmi, että hyvä ja mielenkiintoinen aihe toimii myös motivaattorina omalle työlle. Jos aihe kiinnostaa myös toimittajaa, lähdetään sitä työstämään erilaisella palolla kuin jotain vähemmän mieluista aihetta. Haastateltavat kuitenkin painottivat sitä, että pelkästään hyvä aihe ei riitä. Jotta juttua luetaan, tulee koko tekstin rakenteen olla vetävä. Pyysin haastateltaviani kertomaan, mikä heidän mielestään on kaikista tärkein tekijä siinä, että jutusta tulee luettu. Kaikki vastaukset liittyivät jollain tavalla tekstin rakenteeseen.

Varmaan se, että teksti menee syvälle lukijaan ja että se koskettaa sitä. Ettei se vaan tunnu lukijasta tosi etäiseltä asialta vaan se kiinnostaa hänen oman henkilökohtaisen elämänsä kannalta tai herättää myötätuntoa toista kohtaan, jos juttu on jokin tragedia tai ihmiskohtalo. (Satu Krautsuk.)

Tekstissä pitää olla fiilistä ja sen täytyy olla tosi aukottomasti tehty, faktat pitää olla kuosissa. Tekstin tulee olla vetävä kaikin puolin. (Jonna Karjalainen.)

Aihe ja se, että juttu on kirjoitettu mielenkiintoisesti. Jos juttu on kirjoitettu mielenkiintoisesti, sitä luetaan paljon ja pitkälle. Aihe on tärkeä, koska esimerkiksi etanoiden aiheuttamat tuhot tai hevosten hoito luultavasti kiinnostaa aika pientä osaa ihmisistä, kun taas maakuntaudistus koskee monia ja samalla myös kiinnostaa monia. (Mari Jäntti.)

7.1 Hyvä rakenne on tärkeintä

Teemahaastatteluiden ja dramaturgia-analyysin tulokset olivat yhteneväisiä myös sen suhteen, minkälaiset asiat jutun rakenteessa vaikuttavat luettavuuteen. Haastateltavat korostivat jutun otsikon ja aloituksen tärkeyttä, niiden täytyy koukuttaa lukija. Kaikki tutkimukseeni valikoiduista jutuista täyttivät mielestäni nämä kriteerit.

Dramaturgia-analyysin tulosten avulla havaitsin, että kaikissa jutuissa on käytetty myös paljon samankaltaisia tehokeinoja: ajan vaihtelua, ihmisten ja ympäristön kuvailua, koukkuja ja tarinallista-

kerrontaa. Tutkimukseni osoittaa, että tehokeinojen käyttö on tärkeää jutun hyvän rakenteen kannalta. Ne tekevät jutusta mielenkiintoisemman ja houkuttelevat lukijaa lukemaan jutun alusta loppuun saakka.

Jonna Karjalaisen mukaan myös haastateltavilla on suuri vaikutus siihen, tuleeko jutusta hyvä. Dramaturgia-analyysin tuloksissa kävi ilmi, että melkein kaikissa tutkimukseeni valituissa jutuissa on selkeä päähenkilö, jonka kautta tarina kerrottiin tai joka toimi jollain muulla tapaa tarinan eteenpäin vievänä voimana. Satu Krautsuk kertoo, että hän pyrkii etsimään kaikkiin juttuihinsa ihmisen, jonka kautta käsitellään jotain laajempaa ilmiötä tai asiaa.

Tutkimustulokseni osoittaa, että hyvän jutun rakenne on muodostettu niin, että lukija ei malta lopettaa lukemista kesken kaiken. Hyvässä jutussa luodaan ja pitkitetään jännitystä, sekä herätetään tunteita, kuten sääliä ja pelkoa. Näitä elementtejä tutkimukseni artikkeleihin tuotiin tehokeinoilla, mutta myös sillä, missä järjestyksessä asiat teksteissä esitettiin. Osassa jutuista perinteiden draaman kaari olikin hyvin vahvasti läsnä: alussa esiteltiin päähenkilön ongelma, jota seurasi vastavoimien kamppailu ja lopussa saavutettiin katharsis, päähenkilön helpotus. Tutkimushaastatteluilta kävi ilmi, että jutun rakenteen kannalta on myös tärkeää jättää kaikki turha ja epäolennainen pois tekstistä, jotta kiinnostavuus pysyy jutussa yllä alusta loppuun asti.

7.2 Hyvä juttu vaatii paljon työtä

Tutkimustulokseni osoittivat myös joitain ei niin yllättäviä asioita, jotka vaikuttavat hyvän jutun syntyyn. Yksi on se, että hyvä juttu vaatii paljon työtä. Se oli kuitenkin mielenkiintoista, että haastateltavieni työprosessit olivat yllättävän samankaltaisia. Jokainen käytti paljon aikaa taustatyöhön ja haastatteluihin. Jokaisen haastateltavan toimituksissa myös paneudutaan juttujen editointiin, mikä on merkittävä tekijä hyvän lopputuloksen saamisen kannalta.

Työprosessin osalta jutun luettavuuteen vaikuttaa myös tulosten perusteella se, että haastateltavilta kysytään oikeita kysymyksiä, myös niitä ikäviäkin. Myös yhteistyö työkavereiden kanssa nousi haastateltavien vastauksista esiin. Jonna Karjalainen kertoo, että keskustelu kollegoiden kanssa työprosessin eri vaiheissa on hyvin tärkeää. Keskustelulla juttuun saattaa löytyä uusia ulottuvuuksia – kollegalta voi saada apua myös tekstin rakenteen toimivuuden miettimiseen.

Tutkimushaastatteluiden perusteella myös toimittajan omalla innostuksella tekeillä olevaan aiheeseen, on paljon vaikutusta siihen, miten hyvä jutusta tulee. Ylen tapa mitata juttujen lukuaikoja, toimii tutkimukseni perusteella haastateltavillani motivaattorina, sekä oman työn kehittäjänä.

7.3 Tarina tarvitsee kontekstin

Yksi tärkeä asia, joka vaikuttaa siihen, että juttua luetaan paljon, on tutkimustulosten perusteella konteksti. Vaikka pelkät traagiset ihmistarinat vetävät lukijoita, tulee jutusta parempi, jos tarinan voi sitoa laajempaan kontekstiin.

Kontekstin avulla juttu usein koskettaa suurempaa määrää ihmisiä, juttu on kattavampi, vaikuttavampi ja sillä on enemmän uutisarvoa. Konteksti myös kertoo lukijalle sen, miksi hän lukee juttua juuri nyt. Tutkimushaastatteluiden tulosten perusteella konteksti on useimmiten helposti löydettävissä ja se helpottaa myös toimittajan omaa työtä – ihmisen tarina on helpompi kirjoittaa jutuksi, jos tietää itsekin, minkä takia juuri tämän ihmisen tarina kerrotaan ja mihin laajempaan ilmiön tai uutiseen se liittyy.

Dramaturgia-analyysin tuloksista kävi ilmi, että kontekstin ei kuitenkaan tarvitse olla jutussa pääosassa, vaan ikään kuin lisämausteena. Konteksti voi esimerkiksi antaa laajemman kuvan ilmiöstä tai muusta asiasta, jota käsitellään jutussa ihmisen tarinan kautta. Kuitenkin niin, että tarina on se, joka kuljettaa juttua eteenpäin, mutta esimerkiksi asiantuntijan sitaatit vastaavat kysymyksiin, joita ihmisen tarina saattaa lukijassa herättää.

8 POHDINTA

Idea tutkimukseeni löytyi työni kautta. Olen työskennellyt noin vuoden verran Ylellä, missä olen päässyt kirjoittamaan pitkiä nettijuttuja. Juttujen lukutuntien mittaaminen on motivoinut minua työnsäni äärettömän paljon, mutta samalla se herätti kysymyksen. Mikä tekee nettijutusta luetun? Joitain ajatuksia minulle oli siitä jo muodostunut työn kautta. Aihe ja jutun vetävä rakenne ovat tärkeitä, mutta se, miten vetävä rakenne saadaan aikaan, ei ollutkaan ihan niin selkeää.

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, mitkä asiat tekstin rakenteessa vaikuttavat siihen, miten paljon juttua luetaan. Sitä lähdin selvittämään dramaturgia-analyysin avulla. Mutta koska dramaturgia-analyysin tulokset ovat kuitenkin vain minun omaa tulkintaani, halusin syventää tutkimustani teemahaastatteluiden avulla.

Valitsin tutkimukseni aineistoksi vain sellaisia juttuja, joita on luettu huomattavan paljon. Halusin aineistooni myös sellaisten toimittajien juttuja, jotka ovat kirjoittaneet useamman pitkään luetun artikkelin. Tällä tavalla pystyin varmistamaan sen, että nämä toimittajat myös osaavat kokemuksensa perusteella kertoa, mitkä seikat vaikuttavat juttujen luettavuuteen.

Sekä dramaturgia-analyysin että teemahaastatteluiden tulokset olivat jopa yllättävän samankaltaisia. Molempien tulokset osoittivat, että ennako-olettamusteni mukaan, jutun aiheella ja rakenteella on suurin merkitys siinä, miten paljon juttua luetaan. Tutkimushaastattelut ja dramaturgia-analyysi osoittivat myös sellaisia samoja tekijöitä rakenteesta, jotka tekevät tekstistä vetävän ja lukijoita houkuttelevan.

Yllättävin tutkimuksessani selvinneistä asioista on mielestäni se, kuinka samankaltaiset kaikkien kolmen haastateltavani työprosessit olivat. Se kuitenkin osoittaa mielestäni sen, että jotta pääsee hyvään lopputulokseen, tulee pohjatyön olla erittäin hyvin tehty. Haastateltavat myös painottivat editointikulttuurin ja kollegoiden kanssa keskustelun tärkeyttä juttuprosessin aikana. Kaikkia haastateltaviani myös yhdisti samanlainen palo toimittajan työhön ja kirjoittamiseen – se on varmasti myös yksi vaikuttava tekijä siihen, että myös jutuista tulee hyviä.

Jos tutkimustani olisi halunnut syventää, tulisi tietoperustan ja tutkimusaineiston olla laajemmat. Koska tutkimusaiheestani ei ollut tehty aiempaa tutkimusta, oli myös lähdeaineiston löytäminen

melko haastavaa. Pitkiä nettijuttuja ei olla ainakaan Suomessa tehty vielä kovinkaan pitkään, mutta nyt kun niiden trendi on koko ajan nousussa, luulen että sitä aletaan myös tutkimaan tarkemmin, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että juttua luetaan paljon. Koska tutkimusaineistonikin oli suhteellisen suppea, ei tuloksieni perusteella voi vielä saada täysin kattavaa kuvaa siitä, mitkä kaikki asiat vaikuttavat nettijutun luettavuuteen.

Olen kuitenkin sitä mieltä, että näidenkin tulosten perusteella voi sanoa, että jutun rakenne vaikuttaa eniten siihen, että lukija jaksaa lukea tekstin alusta loppuun saakka. Löysin tutkimuksessani dramaturgia-analyysin, sekä teemahaastattelujen avulla niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, että jutun rakenteesta tulee hyvä.

Laajemmalla aineistolla jutun luettavuuteen vaikuttavia tekijöitä löytyisi taatusti vielä enemmän. Jos tutkimustani vielä jatkettaisiin tai syvennettäisiin, jutun rakenteen lisäksi olisi hyvä esimerkiksi tutkia tarkemmin sosiaalisen median, julkaisuajankohtien ja toimitusten työskentelytyön vaikutusta juttujen lukuaikoihin.

LÄHTEET

Ekström, M. 2000. Information, storytelling and attractions: TV journalism in three modes of communication. *Media, Culture & Society*.

Hiltunen, A. 1999. Menestystarinan anatomia Aristoteles Hollywoodissa. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Huovila, T. 2005 Toimittaja – tiedon etsijä ja vaikuttaja. Helsinki: WSOY.

Kantola, A. Moring, I. Väliverronen, E. 2003 Media-analyysi, tekstistä tulkintaan. Tampere: Tammer-paino Oy.

Kantola, A. & Mörä, T. 1998. Journalismia! Journalismia? Helsinki: WSOY.

Kunelius, R. 2000. Journalismi nelijalkaisena otuksena: Tutkimuksen näkökulmia, ongelmia ja haasteita. *Tiedotustutkimus* 23 (3), 4–27.

Kunelius, R. 2009. Viestinnän vallassa. Helsinki: WSOY.

Reitala, H. & Heinonen, T. 2003. Dramaturgioita. Saarijärvi: Palmenia-kustannus.

Suomen Tietotoimisto. 2018. Hyvä feature, viitattu 10.3.2018 <https://stt.fi/tyylikirja/jutun-kieli-ja-sialto/hyva-loppuversio/hyva-feature/>

Torkki, J. 2014. Tarinan valta. Keuruu: Otava.

Wheeler, S. 2009. Feature writing for journalists. New York: Routledge.

AINEISTOT

Jäntti, M. 2017. Koirat, jotka eivät ole edes yhden luodin arvoisia – espanjalaisia koiria hirtetään ja poltetaan elävältä. Yle. Viitattu 11.4.2018. <<https://yle.fi/uutiset/3-9696013>>

Jäntti, M. Toimittaja. Haastattelu 9.4.2018. Tekijän hallussa.

Karjalainen, J. 2017. Seppo on alistanut suden 300 kertaa – "Se on helpoin eläin käsitellä, jos verrataan ilvekseen, ahmaan tai karhuun". Yle. Viitattu 18.3.2018. <<https://yle.fi/uutiset/3-9569442>>

Karjalainen, J. 2017. Katinkullan Seppo selvisi lähes 20 vuoden ulosotosta nauraen: "Olisimme Suomen rikkaimpia ihmisiä". Yle. Viitattu 18.3.2018. <<https://yle.fi/uutiset/3-9401969>>

Karjalainen, J. 2017. Ensin Karpolla oli asiaa, sitten hovioikeudella – uhkasakot eivät tehoa Klaus Nygårdin romupihaan. Viitattu 18.3.2018. <<https://yle.fi/uutiset/3-9805891>>

Karjalainen, J. 2017. Toimittaja. Haastattelu 5.4.2018. Tekijän hallussa.

Krautsuk, S. 2017. Oven takana odotti 69 Patriot-ohjusta – näin pelastuspäällikkö paljasti vahingossa kielletyn ohjuslastin, joka sekoitti Suomen. Viitattu 24.3.2018. <<https://yle.fi/uutiset/3-9958026>>

Krautsuk, S. 2017. Punaisen talon tarina – näin opettajista, sairaanhoitajista ja kotiäideistä valmenttiin Suomen kuuluisimpia seksityöläisiä. Viitattu 25.3.2018. <<https://yle.fi/uutiset/3-9500241>>

Krautsuk, S. 2017. Toimittaja. Haastattelu 5.4.2018. Tekijän hallussa.

Taustakysymykset

Miten pitkään olet työskennellyt toimittajana?

Minkä ikäinen olet?

Kuinka kauan olet kirjoittanut pitkiä juttuja verkkoon?

Oletko saanut erillistä koulutusta pitkien/tarinallisten juttujen kirjoittamiseen?

Jutun luettavuuteen liittyvät kysymykset

Kuinka paljon kokemuksesi mukaan jutun aihe vaikuttaa siihen, että jutusta tulee luettu?

Minkälaiset aiheet ovat sellaisia, joista tietää ennalta, että juttua luetaan paljon? Vai onko sellaisia?

Miten aktiivisesti etsit itse juttuaiheita?

Mitä pitkän jutun rakenteessa täytyy ottaa mielestäsi huomioon, että lukija jaksaa lukea tekstin loppuun saakka?

Minkälaisia tehokeinoja käytät featurejutuissa? Miksi juuri tällaisia?

Minkälaiset muut, kuin aiheeseen ja rakenteeseen liittyvät asiat vaikuttavat kokemuksesi mukaan siihen, että juttua luetaan paljon?

Mikä on mielestäsi kaikista tärkein asia, joka tekee nettijutusta luetun?

Työprosessiin liittyvät kysymykset

Minkälainen työprosessisi on silloin, kun teet pitkää featurejuttua?

Miten tarkkaan mietit näkökulman, kohdeyleisön ja kerronnan tyylin ennen kuin alat kirjoittamaan juttua tai jutun kirjoittamisen aikana?

Voiko jutusta saada todella luettua ilman jonkinlaista kontekstia laajempaan ilmiöön, uutiseen tms.?

Mitä kaikkea teet, ennen kuin teet yhtäkään haastattelua?

Miten juttujen lukutuntien mittaaminen on vaikuttanut tapaasi kirjoittaa, tai onko se vaikuttanut muuten työhösi?

Miten aktiivisesti seuraat omien juttujesi lukuaikoja?